

GIŻYCKO

Spacer po mieście

ГИЖИЦКО

Прогулка по городу

GIŻYCKO

РОССИЯ
ROSJA

ЛИТВА
LITWA

РОССИЯ
ROSJA

БІАЛУРУЎ
BELARUSЬ

WARSZAWA

POLSKA
ПОЛЬША

УКРАЇНА
UKRAINA

НИМЦУ
GERMANIA

ЧЕХИЯ
CZECHY

СЛОВАКІЯ
SŁOWACJA

GIŻYCKO
SPACER PO MIEŚCIE

ГИЖИЦКО
ПРОГУЛКА ПО ГОРОДУ

SERCE WIELKICH JEZIOR I LEGENDARNEJ GALINDII

Głównym ogniskiem ruchu turystycznego na Mazurach jest położone na przesmyku między jeziorami Mamry i Niegocin miasto Lec (Lötzen). (...) Miasto czyste i ładnie zabudowane, otoczone willami i ogrodami, ściągało przed wojną licznych letników niemieckich, głównie z Królewca. Dzięki swemu położeniu między jeziorami nazywają je „Mazurską Bregencją”. (...) Mazury to kraj jezior – jest tu ich ogółem blisko tysiąc, a zajmują one przeszło 500 km² powierzchni. Największe i najpiękniejsze z nich grupują się koło Lecu, który jest też głównym punktem wyjścia wycieczek na jeziora.

Tak o współczesnym **Giżycku** pisał około 1920 r. wybitny polski krajoznawca Mieczysław Orłowicz. Wspaniałe położenie na wąskim przesmyku pomiędzy najpiękniejszymi mazurskimi jeziorami oraz walory wypoczynkowe wschodniopruskiego zaścianka zostały docenione na przełomie XIX i XX stulecia, dzięki poprowadzeniu tędy w 1868 r. linii kolejowej z Królewca ku granicy rosyjskiej. Wcześniej, bo już w 1854 r. rejsem parowca „Masovia” król pruski Wilhelm IV zainaugurował **żeglugę pasażerską** na Wielkich Jeziorach Mazurskich, połączonych na przełomie XVIII i XIX w. siecią kanałów. Regularne rejsy turystyczne rozpoczęły się jednak dopiero w 1890 r., kiedy to założono w Lötzen Towarzystwo na rzecz Ułatwienia Żeglugi Pasażerskiej po Jeziorach Mazurskich, przekształcone później w Mazurską Kompanię Parowcową. Po pierwszej wojnie światowej w miasteczku zaczęto rozwijać sporty wodne. W 1917 r. powstało **Towarzystwo Wioślarskie**, a w 1919 r. założono pierwszy na Mazurach klub żeglarski o nazwie „Masovia”, dzięki któremu nastąpił też bujny rozwój **żeglarstwa lodowego**. Nad brzegiem Niegocina zbudowano także czterdziestometrową skocznię narciarską. Mazurskie Lötzen stało się wziętym wschodniopruskim kurortem (**foto. 1**), w którym turyści wypoczywali zarówno latem, jak i zimą.

СЕРДЦЕ ВЕЛИКИХ ОЗЁР И ЛЕГЕНДАРНОЙ ГАЛИНДИИ

Основным вниманием направления туризма на Мазурах является расположенный на перешейке между двух озёр Мамры и Негоцина, город Лец (Lötzen). (...) Чистый и красиво построенный город, окруженный виллами и садами, привлекал довоенных немецких отдыхающих, в основном из Королевца. Благодаря своему расположению между озёрами, его называют «Мазурским Брегенцем» (...) Мазуры – это страна озёр. В общей сложности их насчитывается около тысячи, а занимают они более 500 км² земли. Самые большие и самые красивые из них находятся вокруг Лека, который является главным отправным пунктом поездок на озеро.

Tak, w 1920 roku, pisał o **Giżycku** выдающийся польский этнограф Мечислав Орлович. Чудесное расположение на узком перешейке между самыми красивыми из Мазурских Озёр и ценность красочных заводей Восточной Пруссии были оценены на переломе XIX и XX веках благодаря проведению в том месте в 1868 г. железнодорожной линии из Королевца к Российской границе. Ранее, в 1854 году, круизный пароход «Мазовия» прусского короля Вильгельма IV открыл **пассажирское судоходство** по Великим Озёрам Мазурским, объединенных на переломе XVIII и XIX веках сетью каналов. Однако, регулярные круизы начались только в 1890 г., когда в Lötzen было организовано Сообщество для облегчения пейзажей пассажирских по Мазурским озёрам, преобразованное позднее в Мазурскую пароходную компанию. По первой мировой войне в городке начали развиваться водные виды спорта. В 1917 г. появилось **Общество гребли**, а в 1919 г. основан первый Мазурский парусный клуб под названием «Мазовия», благодаря которому начал бурно развиваться **парусный спорт на льду**. Над берегами Негоцина так же построен 40-метровый трамплин для прыжков на лыжах. Мазурский Lötzen стал популярным курортом Восточной Пруссии (**фото. 1**), где отдыхали туристы, как зимой, так и летом.

W pięknym, aczkolwiek jeszcze surowym, krajobrazie przesmyku między Niegocinem i Mamrami, ukształtowanym przez łądolód skandynawski, pierwsi ludzie pojawili się depcząc prawie po śladach lodowca, około 14 tysięcy lat temu. W pierwszym tysiącleciu naszej ery nad brzegami porośniętych nieprzebytą puszcza jezior, rozkwitło osadnictwo bałtyjskiego plemienia staropruskiego, zwanego **Galindami**, zaś w drugiej połowie XIII stulecia okolic dzisiejszego Giżycka sięgnęła ekspansja krzyżacka. Obszar Galindii był tak wyludniony, iż rycerze zakonnicy cały pas Wielkich Jezior Mazurskich ochrzcili mianem „Grosse Wildnis” (wielka dzicz). Ze zniknięciem Galindów z areny dziejów wiąże się barwne legendy, zaś historycy uważają, że znaczna część plemienia opuściła te ziemie w okresie tzw. „wędrówek ludów”, kierując się wraz z Gotami ku Morzu Czarnemu, zaś resztę wytrzebiły najazdy sąsiadów. Po pierwszych historycznych gospodarzach okolic miasta pozostały zniekształcone nazwy miejscowe; np. jeziora Niegocin (w pierwotnym brzmieniu – Newetejn, Nogothin lub Newotin).

Zaczątkiem miasta była krzyżacka warownia Loetzenburg, która stanęła na przesmyku między Niegocinem a Kisajnem, w miejscu dawnych umocnień galindzkich już około 1340 r. (fot. 2). Była to pograniczna strażnica, a później zamek, wykorzystywany do wypraw wojennych na Jąćwież i Litwę. Przy zamku powstała osada, zwana Nową Wsią, którą w 1612 r. do rangi miasta podniósł elektor brandenburski i książę pruski Jan Zygmunt Hohenzollern (1572-1619). Książę uczęstowano nad Niegocinem rybami, co według legendy sprawiło, iż w herbie nowo założonego miasta znalazły się trzy srebrzyste leszcze na błękitnym tle, które obecnie można spotkać w najbardziej zaskakujących, miejskich szczegółach architektonicznych (fot. 3). Nowe miasto wzięło swą nazwę od zamku – Lötzen.

В красивом, но еще не сформировавшемся пейзаже перешейка между Негоцином и Мамром, сформированным из скандинавского льда, первые поселенцы прибыли по следам ледника примерно 14 тысяч лет назад. В первом тысячелетии нашей эры, над берегами озер, поросшими густыми зарослями, процветал посёлок балтийского племени называемогося **Галиндами**, но во второй половине XIII столетия на территорию сегодняшнего Гижика было совершено нападение Крестоносцев. Территория Галиндии была так опустошена, что рыцари – монахи окрестили её именем «Grosse Wildnis» (большая пустошь). С исчезновением Галиндов из исторических записей, связано множество красочных легенд, хотя некоторые историки утверждают, что часть племени оставила эти земли во времена так называемых «миграций», направляясь с готами к берегам Чёрного моря, а другая часть была истреблена налётами соседей. После первых исторических хозяев разных частей города, местные названия были сильно искажены; например озеро Негоцин (в первом варианте звучало как Newetejn, Nogothin или Newotin).

Начало городу дала крепость крестоносцев Loetzenburg, которая была воздвигнута на перешейке между Негоцином и Кисайном, на месте старых галинцких укреплений в 1340г (**фот. 2**). Это была приграничная сторожевая башня, а позднее замок, использовавшийся для военных действий в Яцвеже и в Литве. Около замка формировалось поселение под названием Новая Деревня, которому в 1612 г. признали ранг города – содействовали тому курфюрст Брандербургский и герцог Прусский Ян Зыгмунт Гогенцоллерн (1572-1619). Герцога чествовали рыбой над Негоцином, что согласно легенде, стало причиной появления на гербе ново появившегося города трёх серебряных лещей на синем фоне, который можно встретить в самых неожиданных городских архитектурных деталях (**фот. 3**). Новый город получил своё название от названия замка – Lötzen.

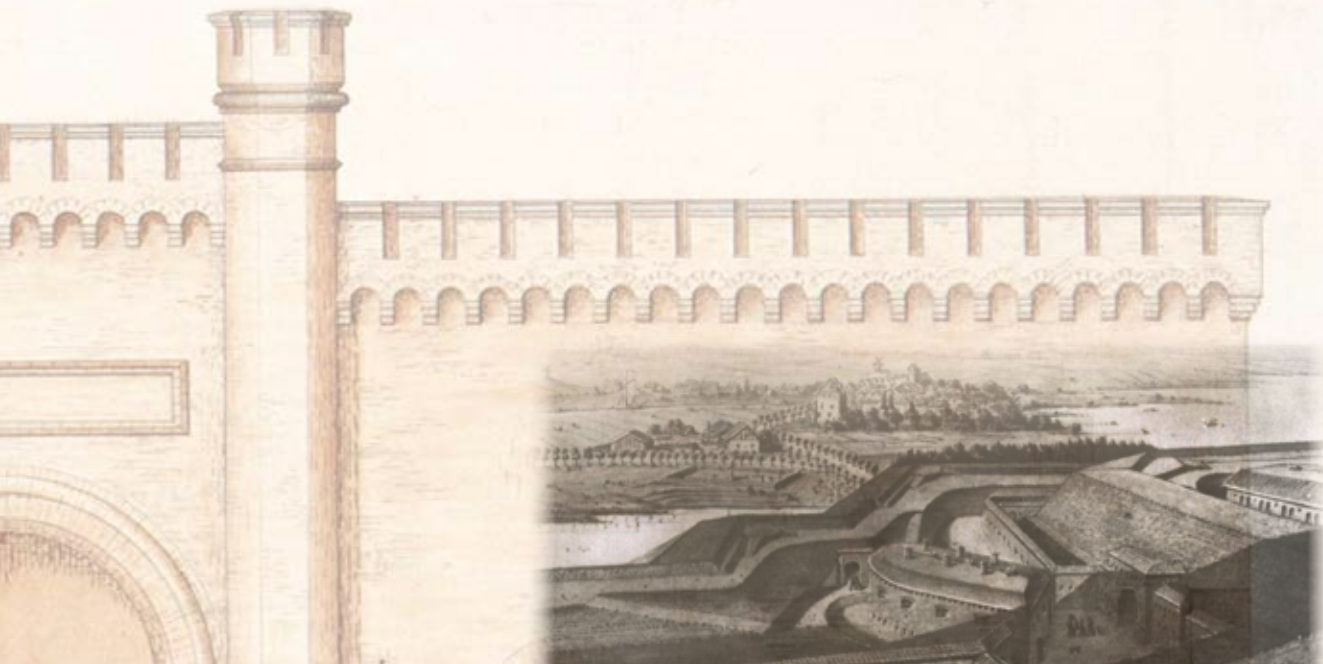

Od XVII do początków XIX wieku miasto dotykały rozliczne klęski, z których najbardziej dotkliwy był odwetowy najazd litewsko-tatarski w 1557 r., po którym miasto praktycznie przestało istnieć – ocalał tylko zamek, kościół i ratusz, oraz tragiczna epidemia dżumy lat 1709-1710, która znów prawie do cna wybiła ledwo co odrodzoną po tatarskim najeździe ludność miasteczka. Dopełnieniem miary nieszczęść były wojenne pochody i rekwizycje wojska podczas „wojny siedmioletniej” oraz kampanii napoleońskich.

W 1820 r. miasto Lötzen stało się siedzibą powiatu, a w latach 1843-1851 ruszyły wielkie prace fortyfikacyjne przy budowie Twierdzy Boyen, mającej strzec dogodnego, z militarne punktu widzenia przejścia przez linię Wielkich Jezior Mazurskich. Dynamiczny rozwój miasteczka, zaczynającego wykorzystywać również swoje walory turystyczne, przerwała pierwsza wojna światowa. Na przełomie sierpnia i września 1914 r., na skutek oblężenia miasta i twierdzy ucierpiała mocno miejska zabudowa. Walki w okolicach Lötzen przeszły do historii pierwszej wojny światowej, jako „Bitwa nad Jeziorami Mazurskimi” i „Zimowa bitwa na Mazurach”.

Druga wojna światowa dotarła tutaj dopiero po blisko pięciu latach względnej prosperity, opartej w dużej mierze na niewolniczej pracy jeńców wojennych. W połowie grudnia 1944 r. spadły na miasto pierwsze sowieckie bomby, a po jednodniowym boju z niemiecką ariergardą 26 stycznia 1945 r. miasto zostało zdobyte.

W maju 1945 r. władze polskie przejęły oficjalnie od sowieckiej komendantury wojennej wyludnione oraz mocno zniszczone i rozgrabione miasto. Do marca 1946 r. dla dawnego Lötzen używano polskiej nazwy – Łuczany, po czym nadano miastu nazwę – Giżycko, pochodzącą od spolszczonej formy nazwiska działacza i folklorysty mazurskiego, pastora Gustawa Gizewiusza (1810-1848). Miejsce niemieckiej ludności miasta zajęli w przeważającej masie osadnicy z dawnych „kresów wschodnich”. W 1947 r. napłynęła tu też spora liczba ukraińskich przesiedleńców, przymusowo ekspatriowanych w ramach akcji „Wisła”. Oni stworzyli nową społeczność mazurskiego Giżycka.

Widok miasta z Twierdzy Boyen, 1859
Вид города с Крепости Бойен, 1859

Тяжёлые времена для города наступили в конце XVII до начала XIX вв., из которых наиболее тяжелым периодом было Литовско-татарское вторжение в 1557 г., после которого город практически перестал существовать – выстоял только замок, костёл и ратуша; трагическая эпидемия чумы в 1709-1710, которая снова практически истребила едва возродившееся после татарского вторжения, население. В дополнение ко всем бедам стали военные походы и поборы во время «Семилетней войны» и Наполеоновских кампаний.

В 1820 г. город Lötzen становится главным городом округа, а в 1843-1851 гг. начались фортификационные (укрепительные) работы при строительстве Крепости Бойен, которая выполняла оборонительные функции, с военной точки зрения, Больших Мазурских Озёр. Динамичное развитие города, а также использование достопримечательностей в туристических целях прервала Первая мировая война. В конце августа и в начале сентября 1914 г., после осады города и крепости, сильно пострадали городские здания. Битвы в районе Lötzen во времена Первой мировой войны в исторических записях

называются как «Битва над Мазурскими озёрами» и «Зимняя битва на Мазурах».

Вторая мировая война настигла город по пяти годам относительного процветания, основанный в основном на рабском труде военнопленных. В середине декабря 1944 г. на город упали первые советские бомбы, а по однодневному бою с немецким арьергардом 26 января 1945 г., город был захвачен.

В мае 1945 г. польские власти официально переняли от советской военной комендатуры безлюдный, практически уничтоженный и разграбленный город. До марта 1946 г. для бывшего Lötzen использовалось польское название Лучаны, позднее город был назван Гжицко, от спольщённой формы фамилии активиста и фольклориста мазурского, пастора Густава Гизевиюша (1810-1848). В месте немецкого поселения город заняли в большей мере переселенцы из бывших «восточных окраин». В 1947 г. прибыло также большое количество украинских переселенцев, которые принудительно были переселены в рамках акции «Висла». Они то и создали новое население мазурского Гжицка.

Pomimo wojennych zniszczeń nadniegociński gród powoli wracał do roli głównego ośrodka turystycznego na Wielkich Jeziorach Mazurskich, osiągając w latach 60. ubiegłego wieku zaszczytne miano „**letniej wodnej stolicy Polski**”. Remontowano poniemieckie porty i jachty oraz utworzono przedsiębiorstwo państwowe Żegluga Mazurska, które przywróciło regularne rejsy pasażerskie (fot. 4) od Węgorzewa na północy, po Ruciane-Nidę na południu szlaku żeglownego. Utworzono kilka ośrodków sportowych i szkoleniowo-rekreacyjnych, takich jak studenckie centrum wodne „Almatur” i Centralny Ośrodek Sportu Turystyki i Wypoczynku nad jeziorem Kisajno w Giżycku, oraz ośrodki Akademickiego Związku Sportowego i Związku Socjalistycznej Młodzieży Polskiej w pobliskich Wilkasach. Sporty wodne intensywnie rozwijał w Giżycku Mazurski Jacht Klub Ligi Obrony Kraju oraz Międzyszkolna Baza Sportów Wodnych.

Dobre położenie i baza oraz osiągnięcia miejscowych żeglarzy zaowocowały w 1968 r. organizacją w **Giżycku Żeglarskich Mistrzostw Świata w klasie Cadet**. Dobre warunki lodowe sprzyjały też uprawianiu ślizgów bojerowych. Już w 1951 r. rozegrano na Niegocinie pierwsze w historii naszego kraju Bojerowe Mistrzostwa Polski, zaś w roku 1994 odbyły się tutaj **Bojerowe Mistrzostwa Świata i Europy w klasie DN** (fot. 5). W latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych kilkoro giżycczan trafiło także do narodowej kadry w łyżwiarstwie szybkim.

4

Н е смотря на опустошение войной, наднеготинский город медленно начал возвращаться к роли главного туристического курорта на Больших Мазурских Озерах, получая в 60 годах прошлого века почётное звание **«летней водной столицы Польши»**. Ремонтировались порты, оставшиеся после немецкой оккупации и яхты, а также была создана фирма Рейс Мазурский, который вернул регулярные рейсы пассажирские **(фот. 4)** от Венгожова на севере до Рутяно-Ниду на юге судходным маршрутом. Создано несколько спортивных центров и центр для отдыха и обучения, таких как студенческий водный центр «Альматур», Центральный комплекс спорта, туризма и отдыха над озером Кисайно в Гижицке, а также комплекс Академического спортивного союза и Союза социалистической польской молодежи около Вилкасов. Водные виды спорта активно развивал в Гижицке Мазурский яхт клуб Лиги охраны страны, а также Межшкольная база водных видов спорта. Отличное местоположение, основа и достижения местных матросов поспособствовали тому, что в 1968 г. в Гижицке были организованы соревнования называемые: **Чемпионат парусного спорта в классе Кадет**. Отличные зимние условия способствовали развитию парусного спорта в скольжении по льду. Уже в 1951 г. в Негодине было разыграно первые в истории нашей страны **Мировые и Европейские Соревнования по буерному Спорту в классе DN (фот. 5)**. В 60 и 70 годах несколько жителей Гижицка попали в международную сборную по конькобежному спорту.

P rzełom polityczno-społeczny lat 80. i 90. ubiegłego wieku dały nowy impuls rozwojowi sportów wodnych, turystyki i rekreacji nad Niegocinem i Kisajnem. W szybkim tempie rozwinęła się prywatna baza turystyczno-rekreacyjna, usługowa i gastronomiczna. Miasto skoncentrowało się na rozwoju **sportów wodnych i turystyki aktywnej**, tworząc ku temu dogodne warunki. Powstał duży port pasażerski – Ekomarina oraz kryte lodowisko. Organizowane są też ciekawe wydarzenia sportowe i kulturalno-rozrywkowe, m.in. Giżycki Tydzień Żeglarski, Wielkie Święto Lodu, Wielkie Święto Wody czy Mazury AirShow. Wielkie Jeziora Mazurskie, których niewątpliwie stolicą jest Giżycko, w 2011 r. znalazły się wśród finalistów prestiżowego, światowego plebiscytu na „**7 Nowych Cudów Natury**” (**New 7 Wonders of Nature**), jako jedyny reprezentant Europy. Natomiast w plebiscycie magazynu żeglarskiego „Wiatr” Giżycko uzyskało tytuł „Żeglarskiej Stolicy Polski 2012”.

Giżycko jest miastem położonym w unikalnym na skalę światową krajobrazie, kryjącym wiele ciekawych i tajemniczych historii, a jednocześnie posiadającym ogromny potencjał do uprawiania aktywnego wypoczynku i rekreacji. Latem – siatkówka plażowa, kąpiele, **żeglarstwo** i inne sporty wodne, jesienią – **jazda konna i grzybobrania** w okolicznych borach, zimą – **bojery, narty biegowe**, a także **podlodowe wędkarstwo i nurkowanie**, zaś wiosną – podglądanie budzącej się do życia bujnej mazurskiej przyrody. O każdej porze roku można znaleźć tutaj coś interesującego. Na kilka takich ciekawych, a jednocześnie odprężających, spacerów po mieście i jego najbliższych okolicach – pieszo, z kijkami **nordic walking (fot. 6)**, a może na rowerze – serdecznie Państwa zapraszamy.

Политические и социальные преобразования в конце 80-х и 90-х годов прошлого века дали новый толчок для развития водных видов спорта, туризма и отдыха в Негоцине и в Кисайне. В быстром темпе развилась частная база туризма и отдыха, а также услуги общественного питания. Город сконцентрировался на развитии **водных видов спорта и активного туризма**, создавая для этого нужные условия. Появился большой пассажирский порт – Экомарина и крытый каток. Начали организовываться интересные спортивные и культурно-развлекательные мероприятия, такие как Гижичская Неделя парусного спорта, Большой праздник на льду, Большой водный фестиваль Мазуры AirShow. Большие Мазурские Озёра, столицей которых без сомнения является Гижичко, в 2011 году были в числе финалистов престижного, мирового голосования «**Новые 7 чудес природы**» (**New 7 Wonders of Nature**), как единственный представитель Европы. Тем не менее в голосовании журнала парусного спорта «Ветер» Гижичко получило звание «Столицы парусного спорта Польши 2012».

Гижичко является городом находящимся в уникальном, по мировым масштабам, ландшафте, скрывающем множество интереснейшей и загадочной истории, одновременно имеющий огромный потенциал для создания активного и пассивного отдыха. Летом – пляжный волейбол, плавание, **парусный спорт** и другие водные виды спорта; осенью – **верховая езда, собирание грибов в окрестных лесах**; зимой – **буеры, катание на лыжах, подлёдная рыбалка и ныряние**; весной – наблюдение за тем, как пробуждается прекрасная Мазурская природа. В каждую пору года можно найти здесь что то интересное. На некоторые из этих интереснейших и расслабляющих прогулок по городу, **на нордическую ходьбу (фот. 6)** или проехать на велосипеде – приглашаем.

HISTORYCZNE GIŻYCKO

(PLAC GRUNWALDZKI – MOST ZWODZONY – ZAMEK KRZYŻACKI – TWIERDZA BOYEN – WZGÓRZE ŚW. BRUNONA)

Centralnym miejscem historycznego i współczesnego Giżycka jest dawny Rynek, a obecnie **Plac Grunwaldzki**. W owym czworoboku ulic z obszernym założeniem zieleni w środku, zachowało się niewiele zabytkowych budowli, skupionych w południowo-wschodniej pierzei. Kościół ewangelicko-augsburski może jednak śmiało uchodzić za symbol dawnego grodu nad Niegocinem (**fot. 7**). Pierwsza świątynia stanęła tu najprawdopodobniej już w pierwszej połowie XV w., ale obecny budynek powstał w 1827 r. według planów słynnego berlińskiego architekta – Karla Friedricha Schinkela (1781-1841). Ozdobą wieży giżyckiego kościoła ewangelickiego jest zegar z 1881 r. Wnętrze kościoła jest dość surowe. Kruchty otoczoną wspartymi na kolumnach emporami, gdzie nad wejściem zainstalowane są organy o 27 głosach i 1666 piszczałkach, wykonane w 1935 r. przez Emila Kempera z Lubeki, ożywia umieszczony na ołtarzu obraz „Chrystus zapraszający”, pędzla berlińskiego malarza – Karla Gottfrieda Pfannschmidta. Od 1978 r. w giżyckim kościele ewangelickim odbywają się koncerty muzyki organowej, w ostatnich dekadach przekształcone w międzynarodowy letni festiwal z udziałem gwiazd muzyki klasycznej. Koncerty odbywają się w każdą niedzielę lipca i sierpnia o godz. 19:00.

ИСТОРИЧЕСКИЙ ГИЖИЦКО

(ГРЮНВАЛЬДСКАЯ ПЛОЩАДЬ – ПОДЪЁМНЫЙ МОСТ – ЗАМОК КРЕСТОНОСЦОВ – КРЕПОСТЬ БОЙЕН – ХОЛМ СВЯТОГО БРУНОНА)

Centralnym miejscem historycznego i współczesnego Giżycka jest Rynek, a w настоящее время **Грюнвальдская Площадь**. В этом четырёхугольнике улиц с богатой зеленью в центре, сохранилось немного исторических зданий сосредоточенных с юго-восточной стороны. Лютеранская церковь может смело выступать как символ старого города Негоцина (**фот. 7**). Первый храм был возведён здесь вероятно уже в первой половине XV века, но нынешнее здание было построено в 1827 году по проекту известного Берлинского архитектора Карла Фредериха Шенкеля (1781-1841). Украшением Гижикской башни евангельской церкви являются часы созданы в 1881 году. Интерьер церкви довольно скучный. Крыльцо в окружении поддерживающими на колоннах эмпорами, где над входом находится 27 голосный и 1666 трубный орган, который выполнил в 1935 году Эмиль Кемпер из Любека. Оживляет интерьер помещённое на алтарь изображение «Приглашающий Христос», написанный берлинским художником (Карл Готфрид Фаншмидт). С 1978 года в Гижикской евангельской церкви проводятся концерты органной музыки, а в последнем десятилетии они превратились в международный летний фестиваль с участием звёзд музыки классической. Концерты проходят каждое воскресенье в июле и в августе в 19:00.

Schloß

Seebauanstalt

Seglerhafen

N

15

Brunokreuz

Łóħen - Masuren

Kurhaus

Jugendherberge

Interesującym budynkiem, starszym niż współczesna bryła kościoła, utrzymanym w stylu niewielkiego dworku, jest też parterowa plebania. Stojąca obok niej, ładnie odrestaurowana, niska kamieniczka, przylegająca do o wiele wyższego budynku też zapewne pamięta czasy budowy kościoła, ale prawdziwie historycznym i legendarnym obiektem jest właśnie ów oboczny budynek (fot. 8). Niegdyś był to niezwykle reprezentacyjny hotel o nazwie „Kaiserhoff”, nazwany tak na cześć późniejszego cesarza Niemiec – Fryderyka III Hohenzollerna, który zatrzymał się tutaj podczas wizyty nad Niegocinem, jeszcze jako następca pruskiego tronu królewskiego w 1863 r. W okresie PRL-u zainstalował się tu orbisowski hotel i restauracja „Centralna”, w której w 1960 r. rozgościła się ekipa filmowa Romana Polańskiego, realizującego na Mazurach jego słynny debiut filmowy – „Nóż w wodzie”. Roman Polański w swojej autobiografii tak opisuje przygody, przeżyte w gizyckiej „Centralnej”:

Lokal ten był miejscem większości naszych sobotnio-niedzielných biesiad. Usiedliśmy w barze. W sąsiedniej sali odbywał się właśnie wieczór poetycki. (...) Jeden z naszych młodych elektryków zaczął głośno wyrażać podziw dla poety. (...) Sala próbowała go uciszyć, ale ponieważ nie przestawał, słuchacze (...) rzucili się na niego i wyprowadzili siłą. Tolerować taką przemoc wobec członka naszej ekipy? Frykowski zamachnął się krzesłem i rozwalił je na głowie jednego z napastników. Potem, nie spojrzawszy nawet na swoją półprzytomną ofiarę, wziął drugie krzesło i usiadł. Wszystko trwało nie dłużej, niż dziesięć sekund. Poszkodowany był, jak się okazało, kapitanem spacerowego statku „Chopin”. Bardzo nam zależało, żeby z tego statku nakręcić kilka scen. Nic dziwnego, że po tym incydencie nie było łatwo przekonać kapitana...

8

Интересным строением, старшим чем блок церкви, созданным в стиле небольшого дворика, является одноэтажный дом приходского священника. Стоящий рядом с ней, хорошо отреставрированный жилой домик, прилегающий к более высокому строению, тоже вероятно помнит времена постройки церкви, но настоящим историческим и легендарным строением является тот домик, стоящий с боку **(фот. 8)**. Когда то это был очень элегантный отель, который назывался „Kaiserhoff“, названный так в честь позднейшего императора Германии – Фредерика III Гогенцоллерна, который остановился здесь во время визита над Негоцием, еще как наследник прусского королевского трона в 1863 году. В период Польской народной республики появились туристический отель и ресторан фирмы «Орбис» под названием «Центральная», в которой в 1960 году остановилась съёмочная группа Романа Поланского, реализующая на Мазурах свой знаменитый дебютный фильм – «Нож в воде». Роман Полански в своей автобиографии так описывает приключения пережитые в гжицкой «Центральной»:

Этот ресторан был местом большинства наших субботних и воскресных посиделок. В соседнем зале проходили поэтические вечера. (...) Один из наших молодых электриков начал громко выражать восхищение для одного поэта. (...) Зал пробовал его успокоить, но так как он не успокаивался слушатели (...) бросились на него и вывели его силой. Терпеть такое отношение к нашему коллеге? Фриковский замахнулся стулом и разбил его на голове одного из нападавших. Потом, даже не посмотрев на свою жертву, находящуюся в полубессознательном состоянии, взял другой стул и сел на него. Все длилось не более 10 секунд. Жертва была, как выяснилось, капитаном прогулочного корабля «Шорип». Нам было очень нужно снять с корабля несколько сцен. И ничего удивительного, что после такого инцидента, убедить капитана не было легким делом. . .

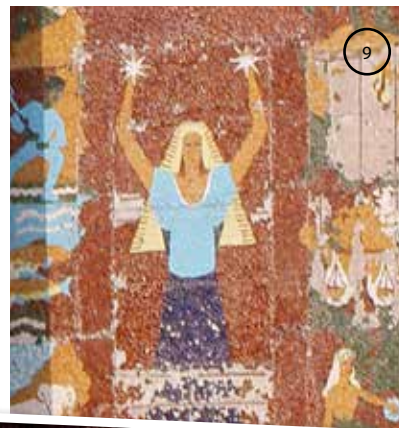

Na Placu Grunwaldzkim, znajduje się jeszcze jeden przedwojenny budynek – masywna, klasycyzująca z elementami secesji, kamienica, wybudowana po pierwszej wojnie światowej. Budynek ten, stojący frontem do odbiegającej od placu ul. Wyzwolenia – najkrótszej drogi z centrum na plażę nad jeziorem Niegocin – został najprawdopodobniej zaprojektowany przez znanego niemieckiego architekta Ericha Kutznera.

Reszta zabudowy placu to typowy, siernięzny styl PRL-owski, choć dość ciekawie przedstawia się budynek dawnego kina „Fala”, położony nieco w głębi jego północnej pierzei. Na jego frontonie widnieje wielkościenne mozaika, inspirowana sztuką ludową południowych republik sowieckich – to już też, jakby zabytek współczesnej historii (**fol. 9**). Planowana jest rewitalizacja opustoszałego obecnie budynku kinowego z przeznaczeniem na centrum kulturalne (z salą kinową na 400 osób) i szkoleniowo-konferencyjne.

Na placu przed dawnym kinem znajduje się fontanna z rzeźbą nagiej rusalki, wpatrującej się błędnym wzrokiem w żabę (**fol. 10**), dłuta giżyckiego rzeźbiarza Andrzeja Morawskiego, przy której uwielbiają fotografować się turyści. Ulokowane dookoła, wśród ładnie zainscenizowanej zieleni i kwiatów, ławeczki są ulubionym miejscem towarzyskiego wypoczynku starszego pokolenia giżyczan, chętnie rozgrywających tutaj **partie szachów lub brydża**.

Przez ponad sto lat prawie nie uległa zmianie centralna przestrzeń placu. Zajmuje ją obszerne założenie zieleni ze szpalerem drzew, który rozszerza się ku stronie zachodniej, gdzie stał niegdyś pomnik w formie ustawionej na kolumnie bogini zwycięstwa – uskrzydłonej Victorii z wieńcem w uniesionej prawej dłoni, poświęcony miejscowym bohaterom wojny prusko-francuskiej 1870-1871. Pomnik nie przetrwał drugiej wojny światowej. Niedaleko miejsca, gdzie stał, figuruje obecnie wielki kamień pamiątkowy, poświęcony „Bojownikom o Polskość Ziemi Mazurskiej” i mazurskiemu ruchowi ludowemu. Paradoxem historii zdaje się fakt, iż u wschodniego krańca szpaler drzew kończy się wyniosłym dębem (**fol. 11**), posadzonym po 1920 r. jako pomnikowy „dąb plebiscytowy” ku czci zwycięstwa opcji niemieckiej w plebiscycie, decydującym o przynależności państwowej tych terenów. Obecnie jest to wyłącznie piękne drzewo, które wraz z pozostałymi prezentuje się wspaniale w zimowe wieczory, kiedy zainstalowane w gruncie punkty świetlne rozpraszają swoje światło w kryształkach lodu i śniegu pokrywającego gałęzie.

11

На площади Грюнвальдской, находится ещё одно предвоенное здание – массивный, с элементами классицизма и модерна, жилой дом, построенный после первой мировой войны. Это здание, стоящее перед отходящей от площади улицей Освобождения – самая короткая дорога из центра на пляж возле озера Негоцин – был построен по проекту немецкого архитектора Эриха Куцнера.

Остальная часть площади, это типичные и простые здания в стиле ПНР, хотя очень интересно показано здание кинотеатра «Волна», расположенного в глубине северной части площади. На передней части здания можно увидеть мозаику, которая является вдохновением искусства южных народных советских республик – и тоже является памятником современного искусства (**фот. 9**). Планируется изменение опустевшего в настоящее время здания кинотеатра в целях сделать в нем культурный центр (с кинозалом на 400 человек), а также с залом для конференций и учебных лекций. На площади перед кинотеатром находится фонтан со скульптурой голы русалки, всматривающейся отстранённым взглядом в лягушку (**фот. 10**), это работа долота гжицкого скульптора Анджея Моравского, возле которой туристы очень любят фотографироваться. Расставленные вокруг, среди зелени, лавочки являются любимым местом отдыха для старшего поколения Гжицка, которые с удовольствием играют здесь в **шахматы или бридж**.

На протяжении практически ста лет не изменилась центральная часть площади. Её занимает густо рассаженой зелени с рядами деревьев, которые простираются до западной стороны, где когда то стоял памятник в форме уставленной на колонне статуи Богини Победы – Крылатой Виктории с венком в руке, посвящённый местным героям прусско-французской войны 1870-1871. Памятник не пережил второй мировой войны. Недалеко от места, где стоял памятник, в настоящее время стоит большой памятный камень, посвящённый «борцам за Польские земли Мазур» и мазурскому народному движению. Историческим парадоксом является тот факт, что восточная аллея деревьев заканчивается дубом (**фот. 11**), посаженным после 1920 года, как памятка «дуб-плебисцит», в честь победы над Германией в вопросе о том, какому государству принадлежит эта территория. В данное время это дерево, которое вместе с остальными деревьями представляет прекрасный вид в зимние вечера, когда лампы рассыпают свой свет в кристаллах льда и снега покрывающего ветви.

Z Placu Grunwaldzkiego ruszamy ul. Olsztyńską w kierunku zachodnim. Większość tej ulicy zabudowana jest typową „gierkowską” architekturą, ale bliżej kanału ostały się pojedyncze budynki przedwojenne. W jednym z nich w latach 1980 – 1981 była ulokowana siedziba Zarządu Regionu „Pojezierze” NSZZ „Solidarność”, o czym informuje tabliczka pamiątkowa. Natomiast po prawej stronie ulicy, u jej zbiegu z ul. Sikorskiego, ulokowany jest **legendarny bar „Omega” (fot. 12)**. Był to typowy peerelowski lokal samoobsługowy, ale jedzenie w nim było tak smaczne i tanie, że w sezonie letnim **zakręcone kolejki żeglarzy i turystów** sięgały aż na uliczny chodnik. Obecnie bar nadal działa i cieszy się niebywałym powodzeniem.

Ulica Olsztyńska kończy się zabytkowym zwozonym **mostem obrotowym (fot. 13)**, przerzuconym przez Kanał Giżycki (Łuczkański), łączący jeziora Niegocin i Kisajno. Pierwszy, dwuprzę-

ślowy most zwodzony stanął w tym miejscu już w połowie XIX stulecia, ale wada konstrukcyjna sprawiła, iż w 1859 r. załamał się pod mocno wyladowanym towarami wozem kupca z Królewca. W związku z tym pomyślano o konstrukcji jednoprzęsłowej, obracanej w bok za pomocą ręcznej dźwigni kieratowej. Obecna konstrukcja nosi sygnaturę firmy Bechelt C.O. Grundberg und Shel z Zielonej Góry z 1889 r., ale od tamtej pory most był wielokrotnie niszczone (m.in. podczas pierwszej i drugiej wojny światowej), odbudowywany i remontowany. Most ma około 20 m długości i 8 m szerokości, a przeszło waży ponad 100 ton, jednak pojedyn- cza osoba bez problemu odsuwa je na bok za pomocą ręcznego kieratu, co jest niezwykle widowiskowe i obserwowane zawsze przez liczne grupy turystów. Giżycki most obrotowy jest chyba jedyną czynną konstrukcją tego typu w Polsce. Podobne rozwiązania zastosowano na Kanale Saint-Martin w Paryżu, ale tamte mosty nie są obracane ręcznie.

С Грюнвальдской площади идём улицей Ольштынской в западном направлении. Большая часть улицы застроена типичной архитектурой герковской, но ближе канала остались предвоенные постройки. В одном из этих зданий в 1980-1981 годах был расположен офис Регионального совета «Озёрный край» профсоюза «Солидарность», о чем говорит памятная таблица. На правой стороне улицы Сикорского находится **легендарный бар «Омега» (фот. 12)**. Это был обычный ПНР-овский бар самообслуживания, но еда там была такой вкусной и не дорогой, что летом **очередь мастеров и туристов** выходила на улицу. В настоящее время бар по-прежнему работает и пользуется популярностью.

Улица Ольштынска заканчивается историческим памятником – **подъёмным вращающимся мостом (фот. 13)** – переброшенный над Каналом Гижицким (Лучанским) соединяет озёра Негоцина и Кисайно. Первый, двухъярусный подъёмный мост был

поставлен в том месте уже в середине XIX века, но недостаток конструкции стал причиной того, что в 1859 году сломался под перегруженным товарами возом купца из Крулевца. В связи с этим пришла идея о конструкции одноярусной поворачивающейся в бок при помощи ручного рычага. Сегодняшняя конструкция – изготовлена фирмой Bechtel C.O. Grunberg und Shel из Зелёной Горы с 1889 года, но с того времени мост был многократно разрушен (в том числе во время первой и второй мировой войны), отстроенный и отремонтированный. Длина моста составляет около 20 метров и 8 метров составляет ширина, а весит более 100 тонн, однако один человек без труда отводит его в сторону при помощи ручного рычага. Это момент, который всегда привлекает множество туристов. Гижицкий разводной мост – это единственная действующая конструкция такого рода в Польше. Похожее решение конструкции было использовано на Канале Saint-Martin в Париже, но те мосты не поворачиваются вручную.

bar
Omega

Lötzen, Partie beim

Tuż za mostem, po lewej stronie zaczynającej się tutaj ul. Moniuszki, znajdują się pozostałości zamku krzyżackiego. Przed zajęciem Galindii przez rycerzy zakonnych funkcjonowały tutaj umocnienia staropruskie. Na ich ruinach Krzyżacy już w początkach XIV w. wystawili drewnianą strażnicę, zamienioną wkrótce w murowany zamek prokuratorowski. Służył on jako baza wypraw na Jaćwież, a później na Litwę. Wielokrotnie zdobywany i burzony przez najeźdźców zamek został w początkach XVII w. gruntownie przebudowany w stylu renesansowym z barokowymi dodatkami, a część mieszkalną zajęli książęcy starostowie. W 1852 r. zamek przejęło wojsko i stał się on z czasem siedzibą komendantury Twierdzy Boyen. W okresie międzywojennym w jednym z zamkowych budynków mieściło się muzeum regionalne, eksponujące pamiątki z pierwszej wojny światowej, zabytki archeologiczne i geologiczne. Z zamkowych zabudowań ocalało jedynie północne skrzydło, które uratował prywatny inwestor, dokonując gruntownej renowacji zabytku i adaptując go na potrzeby luksusowego hotelu z nowoczesnym centrum konferencyjno-rekreacyjnym i SPA. Zabytkowy obiekt został harmonijnie obudowany architekturą w stylu neogotyckim.

Tuż za giżyckim zamkiem rozciąga się **Park im. Rogera Goemaere'a**, członka władz francuskiego departamentu Loire-et-Cher, zaprzyjaźnionego z Giżyckiem, stanowiący niegdyś tzw. ogród zamkowy. To porośnięte starodrzewem miejsce do dzisiaj kryje wiele historycznych tajemnic. Niemieccy badacze zlokalizowali tu kilka stanowisk archeologicznych, sięgających czasów galindzkich oraz masowy grób mieszkańców miasta, wymordowanych podczas najazdu tatarskiego w 1657 r. W XIX w. ze względu na bliskość koszar i Twierdzy Boyen zlokalizowano tu kantyny oficerskie. Z czasem park uporządkowano i uprzętnięto pozostałości przedwojennych budowli, pozostawiając jedynie drewnianą konstrukcję letniego kina „Komar”, które funkcjonowało do lat 70. ubiegłego wieku. Obecnie w parku zaczyna się ul. Świętego Brunona i **malownicza trasa spacerowo-rowerowa (fot. 14)**, wiodąca na wzgórze, będące przypuszczalnym miejscem śmierci tego chrześcijańskiego męczennika. Vis a vis parku i wjazdu w ul. Świętego Brunona znajduje się kamienna fontanna – jedyna pozostałość po funkcjonującym tutaj niegdyś obiekcie reprezentacyjnego domu uzdrowiskowego.

Сразу за мостом, по левой стороне, начинающейся здесь улицы Монюшки, находятся развалины замка крестоносцев. Перед тем как рыцари заняли Галиндию, здесь применялись старо прусские укрепления. На их руинах крестоносцы уже в начале XIV века поставили деревянную сторожевую башню, которую очень скоро перестроили на каменный замок прокуратора. Он служил в качестве базы для походов на Яцвеж, а позднее на Литву. Многократно завоёванный и разрушенный захватчиками замок был кардинально перестроен в XVII веке в стиле ренессанса с барочными дополнениями, а жилую часть замка заняли губернаторы князя. В 1852 году замок переняло войско и со временем, он стал резиденцией крепости Бойен. В период меж военных в одном из замковых строений разместился музей, представляющий выставки с памятками со времен первой мировой войны, памятники археологические и геологические. Из всей замковой постройки сохранилось только северное крыло, которое спас частный инвестор, делая ремонт исторического памятника и приспособив его к требованиям современного роскошного отеля с конференц-развлекательным центром и со СПА. Исторический объект был гармонично восстановлен в архитектурном стиле неоготическом.

Сразу же за Гижицким замком распростерся **Парк им. Родже-ра Гоемаере** (член французской власти департамента Loire-et-Cher, который был дружен с Гижицком), формировавший когда то замковый сад. Это заросшее старыми деревьями место до сегодняшнего дня укрывает множество исторических тайн. Немецкие исследователи обнаружили несколько археологических сооружений относящихся к Галинцкому периоду, были также найдены массовые захоронения жителей города, жестоко убитых ввремя нападения татарского в 1657 году. В XIX веке, в связи с тем, что казармы и Крепость Бойен находились близко, здесь были офицерские столовые. Со временем парк привели в порядок и убрали остатки предвоенных строений, оставляя только деревянную конструкцию летнего кинотеатра «Комар», который функционировал до 70 годов прошлого века. В настоящее время парк начинается улицей Святого Бруно и живописной **трассой пешеходной и велосипедной (фот. 14)**, ведущей к холму, предполагаемому месту смерти того христианского мученика. Визави парка и въезда в улицу Святого Бруно, является каменный фонтан – единственное доказательство того, что когда то здесь находился и функционировал оздоровительный дом.

Dalej ul. Moniuszki wędzie pomiędzy poniemieckimi koszarami wojskowymi, a osiedlem mieszkaniowym, w kierunku niewielkiego jeziora **Popówka Mała**, które już niebawem przekształcone zostanie w teren rekreacyjno-sportowy z parkiem linowym i wyciągiem dla nart wodnych. Opodal wschodniego brzegu jeziora znajduje się niewielki cmentarzyk z niemieckimi i rosyjskimi grobami z okresu pierwszej wojny światowej oraz późniejszymi pochówkami żołnierzy i oficerów giżyckiego garnizonu. Wiodąca w górę po lewej stronie jeziora droga, prowadzi do jednego z najciekawszych europejskich obiektów architektury militarnej – do **Twierdzy Boyen (fot. 15 i 17)**.

Po doświadczeniach wojen napoleońskich władze pruskie postanowiły ufortyfikować giżycki przesmyk między Wielkimi Jeziorami Mazurskimi, aby zablokować potencjalny atak wojsk rosyjskich w kierunku zachodnim. Wielkim rzecznikiem tego przedsięwzięcia był dwukrotny minister wojny Królestwa Pruskiego, feldmarszałek Leopold Hermann Ludwig von Boyen (1771-1848) (**fot. 16**). W latach 1844-1851 wielkim nakładem sił i środków zbudowano otoczoną tzw. murem Carnota fortecę, która przyjęła nazwę od nazwiska feldmarszałka – Feste Boyen, zaś sześciu jej fortom nadano miano od jego imion i rodzowego zawołania: Leopold, Hermann, Ludwig, Miecz, Prawo i Światło. W sierpniu 1914 r. forteca została oblężona przez rosyjską 1. Armię „Niemen”. Twierdza Boyen skutecznie powstrzymała Rosjan, a feldmarszałek Paul von Hindenburg wyprowadził stąd później kontratak, odrzucający całkowicie wojska rosyjskie z Prus Wschodnich.

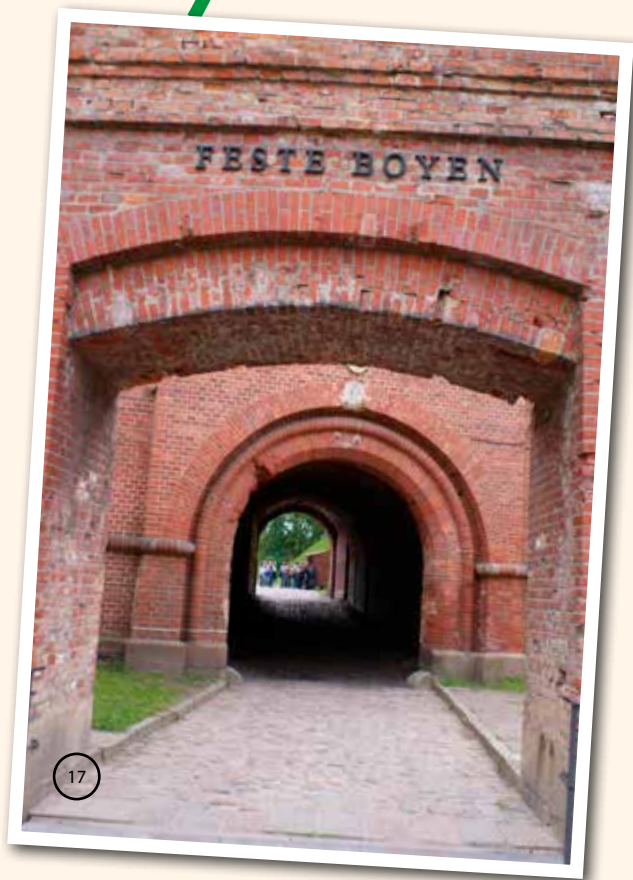
Przestarzała fortalicja giżycka nie była już w stanie spełnić poważniejszej roli podczas drugiej wojny światowej, ale wówczas przeznaczono jej inne, tajemnicze zadania. W starych, fortecznych murach miała swoją siedzibę tajna placówka wydziału „Obce Armie Wschód”, podlegająca Naczelnemu Dowództwu Wojsk Lądowych (OKH) w Mamerkach. W specjalnym ośrodku, ulokowanym w strefie zamkniętej na majdanie giżyckiej twierdzy, przesłuchiowano i namawiano do współpracy ujętych sowieckich oficerów. W lipcu 1942 r. przywieziono tu wziętego do niewoli legendarnego obrońcę Moskwy – gen. Andrieja Własowa. Tutaj też powstawały załóżki jego Rosyjskiej Armii Wyzwoleńczej (ROA), która walczyła u boku Wehrmachtu przeciw Sowietom.

Далее улица Монюшки ведёт между оставшимися после немцев военными казармами и между жилыми комплексами в сторону небольшого озера **Малая Попувка**, которое уже скоро будет преобразовано в место спорта и отдыха с верёвочным парком и с подъёмником для водных лыж. Недалеко от восточного берега озера находится маленькое кладбище с могилами немецких и российских солдат со времён первой мировой войны, а также с позднейшими захоронениями солдат и офицеров гарнизона Гижицкого. Дорога, ведущая вверх с левой стороны озера, ведёт к одному из интереснейших европейских архитектурных военных объектов – к **Крепости Бойен** (фот. 15, 17).

После опыта наполеоновских войн, прусские власти решили укрепить гижицкий проход между Большими Озёрами Мазурскими, чтобы заблокировать потенциальные атаки российских войск в западном направлении. Большим сторонником этого проекта был двукратный военный министр Прусского королевства, фельдмаршал Леопольд Герман Людвиг фон Бойен (1771-1848) (фот. 16). В 1844-1851 годах при больших затратах энергии и ресурсов, было построено, окружённой каменными стенами, Карно крепости, которую назвали в честь имени фельдмаршала – Фесте Бойен. Шести фортом были даны имена от его имён и родового имени девиза: Леопольд, Герман, Людвиг, Меч, Правый и Свет. В августе 1914 года крепость была осаждена первой российской армией «Неман». Крепость Бойен эффективно задержала русских, а фельдмаршал Пауль фон Гинденбург пошёл в контратаку и полностью отбросил российские войска из Восточной Пруссии.

Постаревший Гижицкий Форт не смог выполнить важной роли во время второй мировой войны, но затем были выделены другие тайные задания. В старых фортовых стенах находился личный штаб секретного отдела «Иностранных армий востока», под командованием Верховных Сухопутных Войск (ОКХ) в Мамерках. В специальном центре, расположенном на закрытой зоне во дворе Гижицкой крепости, допросили и убедили сотрудничать пленных советских офицеров. В июле 1942 года был привезён в плен легендарный защитник Москвы – генерал Андрей Власов. Здесь так же было положено начало его Российской Освободительной Армии (РОА), которая сражалась на стороне вермахта против Советского Союза.

Twierdza Boyen wiązana jest też ze sprawą słynnej „**Bursztynowej Komnaty**”. Według planów gauleitera Prus Wschodnich Ericha Kocho, który miał pieczę nad przechowywanym w Królewcu, zrabowanym arcydziełem sztuki snycerskiej, miało ono być po wojnie eksponowane w filii Muzeum Wielkoniemieckiego Wehrmachtu w giżyckiej Twierdzy Boyen. Skazany za zbrodnie wojenne Erich Koch dokonał życia w polskim więzieniu, nie wyjawiając tajemnicy zniknięcia „Bursztynowej Komnaty”.

W styczniu 1945 r. twierdza została oddana Armii Czerwonej praktycznie bez walki, co tak wzburzyło Hitlera, uważającego Giżycko za jedną z najsilniejszych fortec Prus Wschodnich, że zdymisjonował gen. Hossbacha odpowiedzialnego za jej obronę. Jednostki wojska polskiego stacjonowały w twierdzy aż do 1957 r. Później wprowadziły się tutaj różne zakłady przemysłowe: mięsne, serowarskie czy transportowe, które w większości upadły po przemianach polityczno-ekonomicznych przełomu lat 80. i 90. Obecnie, stosunkowo dobrze zachowana Twierdza Boyen stanowi najcenniejszy zabytek Giżycka, który można zwiedzać indywidualnie i z przewodnikiem. W jednym z zachowanych koszarowców funkcjonuje **schronisko turystyczne**, zaś w forteczej fosie urządzono obszerny **amfiteatr**, w którym co lato odbywa się m.in. największy polski festiwal szantowy „**Szanty w Giżycku**” (fot. 18) oraz najstarszy i największy w kraju **Mazury Hip-Hop Festiwal** (fot. 19). Corocznie Twierdza Boyen staje się bazą **międzynarodowego zlotu motocykli** (fot. 20), a ostatnio w ramach wrześniowego Święta Twierdzy Boyen realizowane są też interesujące **inscenizacje historyczne**. Dzięki unijnym dotacjom już wkrótce dwa zabytkowe obiekty forteczone (laboratorium prochowe i wozownia ze stajnią) przejdą gruntowną renowację i zostaną przystosowane do roli muzeum broni i pawilonu wystawowego.

Po zwiedzeniu twierdzy warto przejść się fosą wzdłuż jej murów ku tzw. „bramie kętrzyńskiej”, aby wyjść tam znów na ul. Moniuszki. Na wprost wyjścia z twierdzy, w głębokiej nielecce otoczonej drzewami, leży jezioro Popówka Wielka, będąca **stacją giżyckich wędkarzy**. Krótki kanał łączy Popówkę Wielką z jeziorem Kisajno, będącym południową odnogą akwenu Mamr – drugiego, co do wielkości, jeziora Polski. Około dwustu metrów na prawo od jeziora, tuż przy drodze znajduje się wojenny cmentarz, na którym spoczywa 1715 żołnierzy sowieckich poległych podczas zdobywania okolic Giżycka w styczniu 1945 r.

19

18

Крепость Бойен так же славится своей «**Янтарной комнатой**». Согласно плану гаулейтера Восточной Пруссии Эриха Коха, который распорядился охранять в Крулевце разграбленное дело искусства резьбы, оно должно было быть перевезено в филиал Большого Немецкого Музея вермахта в крепость Бойен. Осуждённый за военные преступления Эрих Кох провёл жизнь в польской тюрьме, но не раскрыл тайны «Янтарной комнаты».

В январе 1945 г. крепость была отдана практически без боя Красной Армии, что огорчило Гитлера, считающего Гижичко одним из самых сильных восточно-прусских фортов. Это стало поводом снятия ответственности за её защиту с генерала Госсбаха. Часть польской армии пребывала в крепости до 1957 г. Позднее туда переехали промышленные предприятия: мясное, сыроваренное производство и транспортное производство, которые в большинстве пришли к упадку после изменений в конце лет 80. В настоящее время, относительно хорошо сохранившийся Бойен стал реликвией Гижичка, которую можно посетить индивидуально или с гидом. В одном из строений функционирует **туристический приют**, а в крепости создали обширный **амфитеатр**, в котором каждое лето проходит

фестиваль матросской песни «**Шанты в Гижичке**» (фот. 18) и самый старший и самый большой в стране Мазурский **фестиваль Нир-Нор'а** (фот. 19). Каждый год Крепость Бойен становится базой международного **слёта мотоциклистов** (фот. 20), а в последнее время, в рамках Праздника Крепости Бойен в сентябре, так же реализуются **исторические постановки**. Благодаря субсидии ЕС два исторических здания крепости (пороховая лаборатория и каретная с конюшней) пройдут фундаментальную реконструкцию и будут готовы к роли музея оружия и выставочного павильона.

После посещения крепости, стоит пройти рвом вдоль стен до «Ворот Кентринских», чтобы снова выйти на улицу Моноушки. Напротив выхода из крепости, в глубокой впадине окружённой деревьями, находится озеро Большая Попрувка, являющийся **лагерем Гижичких рыбаков**. Короткий канал соединяет Большую Попрувку с озером Кисайно, являющимся южным ответвлением водохранилища Мамра – второго, по величине, озера Польши. Около 200 метров справа от озера находится военное кладбище, на котором покоится 1715 советских солдат погибших во время завоевания окрестностей Гижичка в январе 1945 года.

Nasz spacer prowadzi dalej ku znacznie starszym dziejom. Na wysokości rozgałęzienia dróg na Olsztyn i Kętrzyn odbiega w lewo droga leśna, która w bliskiej odległości od murów Twierdzy Boyen wiedzie na **Wzgórze Świętego Brunona**. Na szczycie, położonego nad samym brzegiem jeziora Niegocin wzgórze, stoi wysoki, żeliwny krzyż (**fol. 21**) upamiętniający hipotetyczne miejsce męczeńskiej śmierci św. Brunona z Kwerfurtu – arcybiskupa misyjnego, niosącego chrześcijańską wiarę zamieszkującym te ziemie plemionom pruskim, zabitego przez pogańskich Prusów 14 lutego lub 9 marca 1009 r., najprawdopodobniej w tym właśnie miejscu.

Św. Bruno (**fol. 22**) urodził się w 974 r. w Kwerfurcie. Pochodził z arystokratycznego saskiego rodu, spokrewnionego z cesarską dynastią Ludolfingów, co wpłynęło na objęcie przez niego funkcji kanonika na dworze cesarza Ottona III. W 998 r. św. Bruno porzucił dwór cesarski i wstąpił do zakonu benedyktynów na rzymskim Awentynie, przyjmując zakonne imię – Bonifacy. W 1001 r. św. Bruno wraz z grupą misjonarzy przybył do Polski na zaproszenie króla Bolesława I Chrobrego, aby prowadzić ewangelizację wśród Słowian nadodrzańskich, ale przeszkodziła w tym wojna polsko-niemiecka. W 1009 r. ruszył wraz z 18 towarzyszami na misję chrystianizacyjną do plemion pruskich. Pomimo początkowego sukcesu, jakim było ochrzczenie jednego z pogańskich władców – Nethimera, misja zakończyła się tragicznie – męczeńską śmiercią św. Brunona i jego towarzyszy (jako świadka oszczędzono tylko jednego z nich – mnicha Wiperta, ale został on osłepiony). Św. Bruno z Kwerfurtu jest autorem pierwszych informacji o dziejach Polski, a także patronem miasta Giżycka.

Pierwotnie Wzgórze św. Brunona było z trzech stron otoczone wodami jeziora i stanowiło pozostałość staropruskiego grodziska. Z inicjatywy gminy ewangelickiej w 1910 r. ustawiono tutaj żeliwny krzyż z tablicą pamiątkową ku czci męczennika i jego towarzyszy. Ów zachowany do dzisiaj krzyż stanowi replikę krzyża wystawionego w XIX w. koło Tenkitten (obecnie Letnoje w rosyjskim Obwodzie Kaliningradzkim), w przypuszczalnym miejscu męczeńskiej śmierci św. Wojciecha. Oryginalna, niemieckojęzyczna tablica została z niego zdjęta pod koniec lat 70. ubiegłego stulecia i jest obecnie wmurowana w ścianę obok ołtarza w kościele ewangelicko-augsburskim w Giżycku (**fol. 23**). W 2009 r. w Giżycku odbyły się główne uroczystości milenijne z udziałem tysięcy pielgrzymów z kraju i zagranicy, do których słowa pozdrowienia skierował sam papież Benedykt XVI. Tysięczną rocznicę męczeńskiej śmierci św. Brunona uczczono również marmurowym pomnikiem w formie cenotafu, ustawionym przed zabytkowym krzyżem.

21

22

Наша прогулка приводит нас к наиболее старшим историческим событиям. На развилке дорог на Ольштын и на Кентшин отходит влево лесная дорога, которая на недалёком расстоянии от стен Крепости Бойен приводит нас на **Холм Святого Бруно**. На верхушке холма, расположенной над самым берегом Негоцина, стоит высокий железный крест (фот. 21), напоминающий предполагаемое место мученической смерти Святого Бруно из Кверфута – архиепископа и миссионера, несущего христианскую веру населяющим эти земли племенам прусским. Бруно был убит Прусскими язычниками 14 февраля или 9 марта 1009 года, вероятнее всего на этом самом месте.

Святой Бруно (фот. 22) родился в 974 году в Кверфуте. Он был выходцем аристократического рода из Саксонии, родственник царской династии Людольфингов. Это привело к тому, что он принял функции каноника при дворе Оттона III. В 998 году святой Бруно оставил императорский двор и принял постриг в монастыре Бенедикта и по крещению принял монашеское имя Бонифаций. В 1001 году Святой Бруно вместе с группой миссионеров прибыл в Польшу по приглашению короля Болеслава I Храброго, чтобы провести христианизацию среди Надорденских славян, но этому помешала польско-немецкая война.

Первоначально Холм Святого Бруно с трёх сторон был окружен водами озера и остатками старого поселения Пруссии. По инициативе евангелической общины в 1910 году на этом месте установлен железный крест с мемориальной доской в честь мученика и его спутников. Этот сохранённый до сегодняшнего дня крест, поставленный в XIX веке около города Тенкиттен (теперь Лётное при границах Калининграда), в предполагаемом месте мученической смерти святого Адальберта. Оригинальная немецкоязычная табличка была с него снята под конец 70 годов прошлого столетия и в настоящее время вмурована в стене около алтаря в евангелическо-Аугсбургской церкви в Гижицке (фот. 23). В 2009 году в Гижицке состоялось главное празднование тысячелетия с участием тысячи пилигримов из страны и из-за границы, которым сам Папа Римский Бенедикт XVI посвятил хвалебную речь. Тысячелетнюю годовщину мученической смерти святого Бруно почтили также мраморным памятником в форме кенотафа, поставленного перед историческим памятником – Крестом.

Wzgórze Świętego Brunona jest znakomitym punktem widokowym na jezioro Niegocin i rozciągające się wzdłuż brzegu po lewej stronie Giżycko. Kiedy wzrok już nasyci się pięknymi widokami, możemy powrócić do centrum miasta **pieszo lub rowerem** wygodnym traktem ul. Świętego Brunona, wzdłuż której ustawiono kamienne stacje Drogi Krzyżowej, bądź wąską ścieżką, wiodącą między brzegiem jeziora a linią kolejową. W drugim przypadku warto odwiedzić położony przy owej ścieżce **port Mazurskiego Jacht Klubu LOK**, gdzie można wyczerterować jachty i sprzęt wodny lub też **rozbić namiot**. Idąc dalej warto zerknąć z wysokości mostu kolejowego nad Kanalem Giżyckim (Łuczafskim) na jego ujście do Niegocina.

Interesującym uzupełnieniem spaceru po historycznym Giżycku może być krótka wyprawa po ulicach przylegających od północy do centrum miasta. Z Placu Grunwaldzkiego należy wyruszyć al. 1 Maja. Na placyku, przed przedwojennym jeszcze budynkiem poczty, trafimy na sympatyczny akcent herbowy – fontannę z trzema rybmami. Obok, przy skrzyżowaniu z ul. Traugutta, stoi masywny gmach z czerwonej cegły – niegdysiejsze gimnazjum, w którym obecnie mieści się I Liceum Ogólnokształcące im. Wojciecha Kętrzyńskiego (**fot. 24**). Za budynkiem obecnego liceum, który pochodzi z 1890 r., stoi ratusz, nawiązujący swoją architekturą do giżyckiego zamku. Budynek postawiony w okresie 1912-1914 jest obecnie siedzibą Urzędu Miejskiego oraz Starostwa Powiatowego (**fot. 25**).

С холма Святого Бруно открывается чудесный вид на озеро Негоцин и на растянувшийся вдоль берега, по левой стороне, Гижицко. Когда наш взгляд насытится прекрасными пейзажами, мы можем вернуться в центр города **пешком или велосипедом** удобной дорогой улицы Святого Бруно, вдоль которой уставлены каменные знаки Крестового Пути, или узкой тропинкой, ведущей между берегом озера и железной дорогой. Второй вариант – стоит посетить расположенный при нашей тропинке **Мазурский порт и Яхт Клуб ЛОК**, где есть возможность арендовать яхту и водное оборудование или просто **поставить палатку**. Идя дальше, стоит осмотреться с железнодорожного моста над Каналом Гижицким (Лучанским) на его устье до Негоцина.

Интересным дополнением прогулки может быть короткая экспедиция по улицам, прилегающим к северной стороне города до центра. С Грюнвальдской площади нужно пройти аллеей 1 Мая. На маленькой площади, перед ещё довоенного почтового отделения, мы увидим симпатичный геральдический символ – фонтан с тремя рыбами. С боку при перекрёстке с улицей Траугутта, стоит массивное здание из красного кирпича, бывшей средней школы, в котором сегодня находится I Общеобразовательный лицей имени Войтеха Кентшинского (**фот. 24**). За зданием сегодняшнего лицея, который появился в 1890 году, стоит ратуша, очень похожая своей архитектурой на Гижицкий замок. Здание построено в период с 1912 по 1914 г. – сегодня является местом муниципального и Окружного Управления (**фот. 25**).

Nieco dalej w głąb al. 1 Maja stoi **zбір chrześcijan baptystów**, który pierwotnie był kaplicą katolicką pod wezwaniem św. Brunona. Budynek zboru, utrzymany w eklektycznym stylu z pewnymi cechami neobarokowymi (fot. 26), wybudowano w 1909 r., zaś baptyści przejęli go od katolików w 1937 r. W tym czasie oddano do użytku kościół katolicki, który stoi w pobliżu przy skrzyżowaniu ul. Pionierskiej z ul. I Dywizji im. T. Kościuszki. **Sanktuarium Świętego Brunona** to charakterystyczna, przysadzista bryła z niewysoką czworoboczną wieżą, na której widnieje imitacja zegara z godzinami zaznaczonymi w formie mieczy na tarczy zegarowej, co najprawdopodobniej symbolizuje, iż kościół w każdej godzinie walczy o ludzkie dusze. Do kościoła prowadzą szerokie kamienne schody, a na ścianie nad wejściem umieszczona jest mozaika, przedstawiająca św. Brunona otoczonego przez wrogich wojowników pruskich (fot. 27).

Od kościoła w kierunku południowym wiedzie jedna z najpiękniejszych architektonicznie ulic Giżycka – **ul. Pionierska**. Zabudowana jest ona w całości ciekawymi, eklektycznymi budowlami. Część utrzymuje jednolitą, neogotycką stylistykę z nietynkowaną, czerwoną cegłą, a szczególnie piękna jest kamienica u zbiegu z ul. Traugutta, ozdobiona narożną wieżyczką z hełmem (fot. 28). Na kamieniczce z nr 3 odsłonięto w 2008 r. tablicę pamiątkową (fot. 29) – podczas kolejnej wizyty u swoich wileńskich przyjaciół zmarł

tutaj wybitny polski fotografik, uważany za „ojca polskiej fotografii artystycznej” – Jan Dulhak (1876-1950).

Ten krótki spacer warto zakończyć na giżyckim **Targowisku Miejskim** (fot. 30) – miejscu niezwykle barwnym, gdzie można spotkać ormiańskich i rosyjskich handlarzy oraz kupić w zasadzie wszystko. Jeszcze w latach 80. ubiegłego wieku w każdy wtorek i piątek zjeżdżały tutaj konne zaprzęgi rolników z całej okolicy, którzy oferowali płody rolne i swoje produkty. W ostatniej dekadzie XX w. miejsce to nabrało charakteru miejskiego bazaru.

28

Чуть дальше, в глубине аллеи 1 Мая стоит **христианская баптистская часовня**, которая первоначально была часовней католической, посвящённая Святому Бруно. Здание часовни выдержано в эклектичном стиле с некоторыми особенностями стиля Необарокко (фот. 26), построено в 1909 году, а в 1937 году от католиков приняли его баптисты. В это время открылась католическая церковь, которая стоит на перекрёстке улицы Пионерской с улицей I Дивизији имени Т. Костюшки. **Святилище Святого Бруно** – характерной формы, с умеренно коренастой четырехсторонней башней, на которой видна имитация часов в форме мечей отмеченных на циферблате. Это вероятно символизирует то, что церковь каждую минуту борется за души людей. К церкви ведёт широкая каменная лестница, а на стене над входом помещена мозаика, которая представляет Святого Бруно, окружённого враждебными прусскими военными (фот. 27).

От церкви, в сторону юга ведет одна из самых, архитектурно красиво выполненных улиц Гижика – **Пионерская**. Вся улица застроена эклектичными зданиями. Часть выдержана в неоготической стилистике из нештукатуренного красного кирпича, а особенно красивое здание, находящееся на перекрёстке

с улицей Таргутта, украшенное угловой башенкой с куполом (фот. 28). На здании с номером 3, в 2008 году найдена памятная табличка (фот. 29) – во время очередного визита у своих вильнюсских друзей, здесь умер известный польский фотограф, которого знали как «отца польской художественной фотографии» – Ян Булгак (1876-1950).

Эту короткую прогулку стоит закончить на гижиком **Местном Рынке** (фот. 30) – на месте неправдоподобно красочном, где можно встретить армянских и российских торговцев и где можно купить практически всё, что хочешь. Ещё в 80 годах прошлого столетия в каждый вторник и пятницу сюда съезжались конные упряжи фермеров со всего региона, которые предлагали зерно и продукты собственного приготовления. В последнее десятилетие XX века, это место приняло характер местного базара.

33

30

MIĘDZY GIŻYCKIMI JEZIORAMI (PLAŻA I PORTY NAD NIEGOCINEM – KANAŁ ŁUCZAŃSKI – OŚRODKI NAD KISAJNEM)

Z Placu Grunwaldzkiego wyruszamy w kierunku wschodnim ul. Warszawską, mijając po prawej stronie bryłę kościoła ewangelicko-augsburskiego oraz galerii handlowej, po czym skręcamy w prawo na przestronny deptak Pasażu Portowego. Jest to całkiem nowy element centrum Giżycka, powstały na obszarze dawnej, niemieckiej dzielnicy warsztatowo-magazynowej. Gustowna architektura pasażu kusi do spacerów i wypoczynku na ławeczkach przy fontannie lub tarasach kawiarenek. Nasza droga wiedzie ku brzegom jeziora Niegocin, gdzie dotrzemy z Pasażu Portowego kładką, przerzuconą nad ul. Kolejową i torowiskiem (fot. 31). Kładka jest też znakomitym punktem widokowym, a już niebawem będzie przedłużona o nadwodną estakadę z tarasem widokowym i zejściem na nadniegocińskie molo. Na lewo od zejścia z kładki zlokalizowane są budynki i keje największego na Mazurach, nowoczesnego **portu pasażerskiego Ekomarina** ze stanowiskami dla 138 jednostek pływających, zaopatrzone w źródła energii i system odbioru nieczystości.

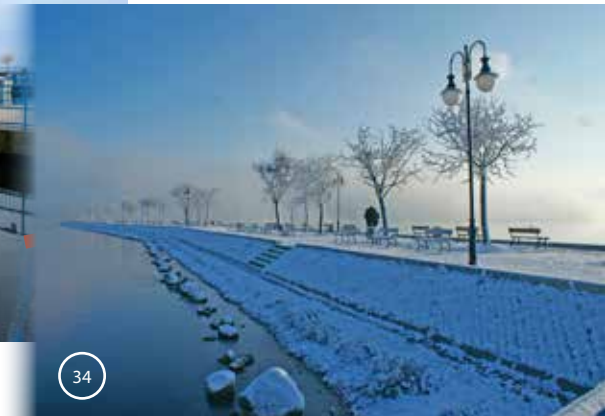
Kapitanat i portowa tawerna, wraz z pomieszczeniami technicznymi i szkoleniowo-konferencyjnymi, zlokalizowana w nowoczesnie i stylowo zaprojektowanym budynku, dopełniają portowy klimat. W tym miejscu znajdował się niegdyś przedwojenny tartak. W por-

cie Ekomarina chętnie cumują „oldtimery” (fot. 32), tworzące Flotyłę Miasta Giżycka. Od zabytkowych łódek pobierana jest jedynie symboliczna opłata portowa.

Od strony zachodniej z akwenem Ekomariny sąsiaduje **basen portowy Żeglugi Mazurskiej** (fot. 33), skąd **statkami „białej floty” można się udać w rejsy** po całych Wielkich Jeziorach Mazurskich: do Węgorzewa, Mikołajek, Rucianego-Nidy, albo też na krótsze wyprawy spacerowe po Niegocinie i Kisajnie. Idąc wzdłuż portowego nabrzeża wychodzimy na **giżyckie molo spacerowe** – największą tego typu budowlę na Mazurach. Giżyckie molo ma długość 406,94 m i ustępuje w Polsce jedynie sopockiemu. Umocniona, betonowa budowla nie biegnie prosto w wodę, jak konstrukcja w Sopocie, tylko po ok. 72 m zmienia kierunek na równoległy do brzegu jeziora, pełniąc rolę falochronu dla portu Żeglugi Mazurskiej oraz Ekomariny. Spacer po giżyckim molo, to jedna z ciekawszych atrakcji Giżycka (fot. 34). Od północnej strony możemy obserwować portową **krzątanię statków i jachtów**, zaś od południowej otwiera się przed naszymi oczyma szeroki wodny przestwór jeziora Niegocin. Z kolei zimą jest to działająca wręcz **hipnotycznie śnieżno-lodowa dal**.

33

34

МЕЖДУ ГИЖИЦКИМИ ОЗЁРАМИ

(ПЛЯЖ И ПОРТЫ НАД НЕГОЦИНОМ
– ЛУЧАНСКИЙ КАНАЛ – ЦЕНТРЫ ОТДЫХА
НАД ОЗЕРОМ КИСАЙНО)

С грюнвальдской площади направляемся в сторону улицы Варшавской, проходя мимо Лютеранской церкви, а также мимо торгового центра, а затем свернуть вправо на просторную набережную Портового Пассажа. Это новый элемент центра Гжицка, возникший на территории давнего немецкого района складов и мастерских. Прекрасная архитектура пассажа заманивает на прогулку и отдых на лавочках около фонтана или на террасах кафе. Наш путь ведёт нас берегам озера Негоцина, куда можем пройти через мост над улицей Колеёвой и железнодорожными путями (фот. 31). Мост является отличным местом обзора, а вскоре он будет расширен до берегового причала с живописной террасой и спуском к Негоцинской пристани. Слева находятся здания и набережная самого большого на Мазурах современного пассажирского порта **Экомарина** с причалом на 138 судов, обеспеченным системой электрической и системой сбора грязи.

Капитанский офис и портовая таверна, с техническими помещениями и помещениями для учений и конференций, находятся в современном и стильно запроектированном здании, дополняя атмосферу порта. В этом месте, когда то находилась довоенная лесопилка. В порту Экомарина охотно швартуются «олдтаймеры»

(фот. 32), формирующие флотилию города Гжицка. С лодок, являющихся исторической реконструкцией, берут символическую оплату за постой.

С западной стороны с водохранилищем Екомарины, соседствует **док Мазурского порта (фот. 33)**, откуда **кораблями «Белого флота» можно отправиться в рейс** по всем Большим Мазурским Озёрам до Венгожева, Миколаек, Рущяно-Ниды, либо на более короткую экскурсию по Негоцину и Кисайану. Идя вдоль портовой набережной, мы выйдем к **Гжицкому пирсу** – самому большому строению на Мазурах. Длина Гжицкого пирса составляет 406,94 метров и по величине; в Польше уступает только сопотскому пирсу. Усиленная бетонная конструкция не уходит в воду, как в Сопоте, только 72 метрами далее сменяет направление на параллельное берегу озера, выступающий в роли волнореза для Мазурского порта и Екомарины. Прогулка по Гжицкому пирсу, это одна из интереснейших достопримечательностей Гжицка (фот. 34). С северной стороны порта мы можем наблюдать за **суетой кораблей и яхт**, однако с южной стороны нашим глазам открывается широкий водный простор озера Негоцин. В свою очередь зимой практически **гипнотизирует снежно-ледовая даль**.

Jezioro **Niegocin** to siódme, co do wielkości polskie jezioro (trzecie na Pojezierzu Mazurskim), swoją powierzchnią obejmujące obszar 26,04 km kw., przy maksymalnej głębokości – 39,7 m. Jest to obszerna, owalna niecka tzw. moreny dennej o 35 km linii brzegowej. Dookoła jeziora wiedzie **atrakcyjny szlak dla wypraw rowerowych**. Nazwa jeziora wywodzi się z rdzenia staropruskiego (Newotin, Nogothin, Newetejin), oznaczającego prawdopodobnie łysy, pozbawiony lasu oraz płaski brzeg. Ze względu na szeroką, otwartą dla działania wiatru i wygodną do manewrowania powierzchnię, Niegocin jest znakomitym akwenem do **uprawiania żeglarstwa (fot. 35)**. Każdego lata odbywają się na nim liczne regaty, kumulujące się w lipcu i sierpniu, m.in. podczas tzw. Giżyckiego Tygodnia Żeglarskiego. Zimą, o ile lodu nie przysypie zbyt gruba warstwa śniegu, Niegocin opanowują **kolorowe snowkity, skutery śnieżne, psie zaprzęgi**, i amatorzy **nordic walking**, ale przede wszystkim sympatycy **żeglarstwa i windsurfingu lodowego**. Holenderski mistrz bojerowy Wim van Acker, który w 1966 r. przywiózł do Giżycka pierwszy **ślizg lodowy klasy DN**, stwierdził, iż jezioro Niegocin to jeden z najlepszych europejskich akwenów bojerowych. Doceniono to, lokalizując tutaj w 1994 r. 21. Bojerowe Mistrzostwa Świata w klasie DN (w 2013 r. rozgrywane tu były Bojerowe Mistrzostwa Europy w klasie DN oraz Międzynarodowe Bojerowe Mistrzostwa Polski w klasie Monotyp XV) **(fot. 36)**.

39

35

Z mola możemy zejść wprost na giżycką **plażę miejską (fot. 37)** nad Niegocinem. Latem jest to nie tylko **miejsce plażowania i kąpieli**, ale również rozlicznych **impresz kulturalno-rozrywkowych i sportowych**. Odbywały się tutaj m.in. rozgrywki finału Mistrzostw Polski w Siatkówce Plażowej Kobiet oraz wielkie koncerty rozrywkowe pod egidą ogólnopolskich stacji telewizyjnych i radiowych. W 2006 r. prezentowały się tutaj niezwykle licznie zebranej publiczności, piękne finalistki konkursu **Miss World**. Od 2010 roku do wodnych atrakcji nadniegocińskiej plaży dołączyły coroczne, emocjonujące **pokazy powietrzne**, wykonywane przez międzynarodowych mistrzów lotniczych w ramach imprezy Mazury AirShow **(fot. 38)**.

Okazuje się, że giżycka plaża miejska może być również wykorzystywana z powodzeniem w okresie zimowym. Podczas organizowanego zimą Wielkiego Święta Łodu mieszkańcy Giżycka i goście mogą pograć w **curling, poślizgać się na bojerach, iceboardach**, skuterach śnieżnych, czy pognać w śnieżną dal psim zaprzęgiem **(fot. 39)**. Uzdolnieni artystycznie biorą udział w **tworzeniu lodowych rzeźb**, zaś najodważniejsi – próbują na własnej skórze jaką **temperaturę ma woda w przerebli**.

38

36

37

Озеро **Негоцин** это седьмое по величине польское озеро (третье из Мазурских озёр). Его поверхность составляет 26 604 км² при максимальной глубине – 39,7 метров. Это обширная впадина, которую называют мореной, имеет 35 км береговой линии. Вокруг озера ведёт привлекательный **велосипедный маршрут**. Название озера происходит от давнего прусского названия (Newotin, Nogothin, Newetejn), означающего вероятнее всего, лысый, лишённый леса либо плоский берег. Благодаря широкой открытой, ветреной и удобной для манёвров поверхности, Негоцин является отличным водоёмом для **парусного плавания** (фот. 35). Каждый год, здесь проходят множественные регаты, проходящие в июле и августе, в том числе во время так называемой Гижницкой Недели Парусного плавания. Зимой, если лёд не покрыт слишком толстым слоем снега, Негоцин занимают разноцветные **сноукайты, снегоходы, собачьи упряжки**, энтузиасты **нордической ходьбы**, но, прежде всего, **любители парусного спорта и виндсёрфинга на льду**. Голландский чемпион буерного спорта Wim van Acker, который в 1966 году привёз в Гижницко первый **буер класса DN**, сказал, что озеро Негоцин это один из наилучших европейских водоёмов для буеров. Благодаря этому, в 1994 году здесь прошёл 21 Мировой чемпионат езды буером класса DN (в 2013 году здесь прошёл Европейский чемпионат класса DN, а также Международный Чемпионат Польский класса Monotype XV, фот. 36).

С пирса, мы можем сойти прямо к Гижницкому **местному пляжу** (фот. 37) над Негоцином. Летом здесь не только **место для загора и купания**, а также место для различных **культурно-развлекательных и спортивных мероприятий**. Именно здесь проходили финальные игры Чемпионата Польши по женскому пляжному волейболу, а также большие развлекательные концерты под управлением общенациональных телевидения и радиостанций. В 2006 году прекрасные финалистки конкурса **Мисс Мира** собрали огромное количество публики. С 2010 года к водным представлениям Негоцинского пляжа, присоединились ежегодные, волнующие **авиашоу**, выполняющиеся международными чемпионами полётов в рамках показов Мазурского авиа шоу (фот. 38).

Оказалось, что гижницкий пляж может быть использован также и зимой. Во время организованного зимой Большого Ледового Праздника, жители Гижницка и гости могут играть в **керлинг, поехать на буерах и айсбордах**, сноубордах, или понестись в снежную даль собачьей упряжкой (фот. 39). Талантливые артисты участвуют в создании **ледовых скульптур**, а смельчаки – пробуют на собственной шкуре **какой температуры вода в проруби**.

Nadniegocińska plaża oddzielona jest od miasta uroklivym, parkowym starodrzewem. Ten piękny park, sięgający nasy- pu linii kolejowej, przez całe lata łączył funkcje rekreacyjne z ideologicznymi. W czasach nazizmu nosił imię gauleitera Prus Wschodnich – Ericha Kocho, zaś w okresie PRL-u nadano mu imię Janka Krasickiego. Solidny gład narzutowy na jednym z trawników cierpliwie dźwigał kolejne tabliczki pamiątkowe, aż pod koniec XX stulecia przeniesiono go w całości do parku przy zamku giżyckim, gdzie upamiętnia obecnie Rogera Goemaere. Na polanie w pobliżu torów kolejowych ulokowany jest **skatepark**, gdzie można spró- bować swoich sił na desce lub rolkach. Natomiast aleja, biegnąca w bezpośrednim sąsiedztwie plaży, wiedzie ku **portom i tawernom**, skupionym u ujścia Kanalu Łuczńskiego do Niegocina. Najpierw na- trafiamy na siedzibę **Międzyszkolnej Bazy Sportów Wodnych**, której zawodnicy osiągają wspaniałe wyniki sportowe – w 2010 r. startująca w barwach MBSW Giżycko załoga w składzie: Krzysztof Małecki (sternik) i Mikołaj Mickiewicz, zdobyła tytuł **Żeglarskich**

Mistrzów Świata w klasie Cadet. Niegdyś młodzi żeglarze wy- korzystywali na swoje szkoleniowe centrum stojący tutaj stylowy, drewniany budynek dawnej plażowej przebieralni, ale w latach siedemdziesiątych ubiegłego stulecia zniszczył go pożar.

Port MBSW stał się znany w całym kraju dzięki popularnemu serialowi telewizyjnemu „Przystań”, ukazującemu przygody mazurskich ratow- ników wodnych. Tutaj mieściła się filmowa Baza „Przystań Giżycko” (fot. 40). Natomiast prawdziwa baza **Mazurskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego** mieści się obecnie na terenie portu Eko- marina, gdzie stacjonują **profesjonalne łodzie ratunkowe i wodne karetki pogotowia**. To z tej centrali mazurscy ratownicy rozciągają opiekę nad bezpieczeństwem wodniaków na całym szlaku Wielkich Jezior Mazurskich. Ta opieka okazała się szczególnie potrzebna w sierp- niu 2007 r., kiedy nagle uderzyła tutaj wichura o niespodziewanej sile, zwana „**białym szkwałem**”. Osiągający 12 stopni w skali Beauforta wiatr przewrócił i zatopił kilkadziesiąt jachtów.

BAZA „PRYZSTAŃ” GIŻYCKO

38

Наднегицанский пляж отделён от голода очаровательным парком. Этот прекрасный парк, достигающий железнодорожной насыпи, в течение многих лет совмещал функции отдыха и идеологии. Во времена нацизма он носил название гауляйтера Коха, но в период ПНР переименован в честь Янка Красицко. Огромный валун на одном из газонов терпеливо сменял памятные таблички, пока под конец XX столетия его не перенесли в парк при Гижицком замке, где теперь напоминает о Роджере Гомаере. На поляне, вблизи железной дороги разместился **скейт-парк**, где можно испытать свои силы в катанию на скейте или на роликовых коньках. В то время как аллея бегущая непосредственно по соседству с пляжем, ведёт к **портам и тавернам**, сосредоточенным при устью Лучанского канала до Негоцина. Сначала попадаем на офис **Межшкольной базы водного спорта**, игроки которой добиваются отличных результатов спортивных – в 2010 году команда МБВС Гижицко в составе Кристоф Малецкий (рулевой) и Миколай Мицкевич завоевали титул **Чемпионов Мира по парусному спорту**

в классе Кадет. Когда то молодые моряки для своего учебного центра использовали стоящее здесь деревянное здание бывшей пляжной раздевалки, но в 70 годах прошлого столетия он сгорел.

Порт МБВС стал известен на всю страну благодаря популярному телевизионному сериалу **«Пристань»**, показывающий приключения Мазурских спасателей. Здесь размещалась вся кино база **«Пристань Гижицко» (фот. 40)**. Но настоящая база **Мазурского добровольного спасательного центра** находится в данное время на территории порта Екомарина, где размещены **профессиональные спасательные лодки и катера скорой помощи**. Именно здесь мазурские спасатели заботятся о безопасности лодочников по всему пути Больших Мазурских Озёр. Эта забота особенно была необходима в августе 2007 года, когда здесь ударила буря с неожиданной силой, названной **«Белым Шквалом»**. Достигая 12 степени по шкале Бофорта, ветер перевернул и затопил десятки яхт.

Z portu MBSW już tylko krok do żeglarskiego centrum Giżycka, w jakie latem przekształca się **przystań jachtowa i tawerna** u ujścia Kanału Giżyckiego (Łuczańskiego) do jeziora Niegocin. Swoją charakterystyczną, ryglową architekturą (tzw. murem pruskim) wyróżnia się tutaj podcieniowy budynek dawnego schroniska młodzieżowego, wybudowanego w 1929 r. (fot. 41) W okresie powojennym mieściło się w nim schronisko PTTK oraz siedziba **Klubu Działalności Podwodnej „Płetwal”**. U samego wylotu kanału na Niegocin funkcjonuje **betonowy pirs**, który jest **tradycyjnym miejscem spacerów**, zwłaszcza tych o zachodzie słońca, a jednocześnie spełnia rolę falochronu dla przystani jachtowej, w której zatrzymuje się większość żaglówek, przepływających się z południa na północ szlaku Wielkich

Jezior Mazurskich. **Tutaj kładzie się maszty**, aby móc wypłynąć na Kanał Łuczański i najwygodniej oczekiwać na otwarcie **przeprawy pod mostem obrotowym**, a przy okazji można coś zjeść i wypić w funkcjonujących na samej linii brzegowej tawernach.

W ostatnich latach ulokowała się tu również **przystań czarterowa szybkich łodzi hybrydowych oraz tzw. hausbootów** – mieszkalnych motorówek, dostępnych do wynajęcia bez potrzeby posiadania uprawnień motorowodnych. Po drugiej stronie kanału wyniosły maszt swojej „latarni jeziorowej” sygnalizuje wejście do obszernego basenu portowego **Mazurskiego Jacht Klubu LOK** (fot. 42), dawniej siedziby pierwszego mazurskiego klubu żeglarskiego „Masovia”.

Из порта МБВС только один шаг отделяет нас от парусного центра Гжицка, которым являются **пристань для яхт и таверны** от устья Гжицкого канала (Лучанского) до озера Негоцин. Своей характерной фахверковой архитектурой (прусской стеной) здесь выделяется аркадное здание давнего молодежного пристанища, построенного в 1929 году (фот. 41). В послевоенный период в нем располагалась РТТК, а также офис **Клуба подводной деятельности «Плетвал»**. При самом выходе из канала в Негоцин, функционирует **бетонный пирс**, который является **традиционным местом для прогулок**, особенно для прогулок при закате, а одновременно выполняет функцию волнореза, охраняя яхтовую пристань, где останавливается огромное количество парусников проходящих путь с юга на север Больших Мазурских Озёр. Здесь нужно **сложить мачты**, чтобы иметь возможность выплыть к Лучанскому каналу. Здесь наиболее удобно подождать открытия переправы под **вращающимся мостом**, а при возможности можно поесть и выпить в работающих тавернах, при самой линии берега.

В последние годы здесь разместилась **чартерная пристань быстрых гибридных кораблей**, а также так называемых плавающих домов – жилых моторных лодок доступных в аренду без требования разрешения на пользование. С другой стороны канала возносится

мачта собственного «Озёрного маяка», который сигнализирует вход в портовую гавань **Мазурского яхт клуба (фот. 65)**, давней базы первого мазурского парусного клуба «Мазовия».

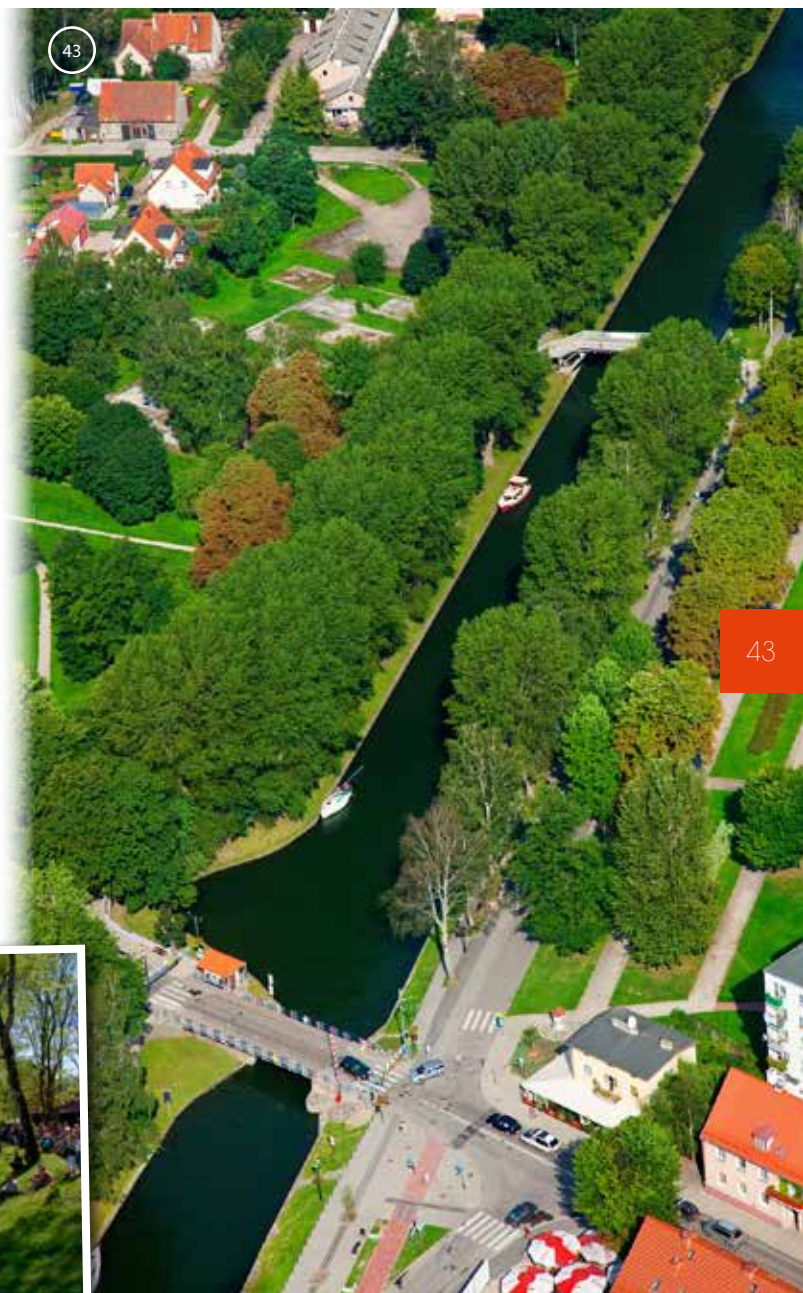
Kanał Giżycki (Łuczański) (fot. 43) jest najstarszym kanałem powstałym w ramach udrożnienia żeglugi na Wielkich Jeziorach Mazurskich. Przekopano go w latach 1765-1772, wykorzystując istniejące koryto strugi łączącej Niegocin z niewielkim jeziorem Wojsak. Kanał ma długość 2,13 km oraz głębokość sięgającą 1,9 m. Oczyszczono go gruntownie i pogłębiono w latach 40. XIX wieku. Łączy on jezioro **Niegocin z jeziorem Kisajno**, będącym wysuniętym najdalej na południe akwenem zespołu Mamr – drugiego pod względem wielkości jeziora Polski. Kanał oddziela od centrum zachodnią część miasta, zwaną „Wyspą Giżycką” – obszar otoczony wodami jezior: Niegocina, **Kisajna i Tajt** oraz linią kanałów: Giżyckiego (Łuczańskiego), Niegocińskiego (Wilkaskiego) i Pięknogórskiego. Jest to bardzo ruchliwy latem szlak przewoźny pomiędzy północnymi i południowymi akwenami Wielkich Jezior Mazurskich.

Ruszając wzdłuż nabrzeża kanału w kierunku północnym, przechodzimy przez niewielki **plac Andrzeja „Balona” Tarasiewicza** – legendarnego instruktora swobodnego nurkowania – wychowawcy pokoleń mazurskich pletwonurków, współtwórcy Stowarzyszenia „Wspólnota Mazurska” i działacza PTTK, po czym docieramy do mostu kolejowego zbudowanego w 1868 r. Za mostem kolejowym wkraczamy na **szeroką promenadę ul. Nadbrzeżnej** – ulubione miejsce **weekendowych spacerów** giżycczan, zamieniające się latem w gwarny, turystyczny deptak z widokiem na nieustającą **paradę jednostek pływających**, pokonujących wody kanału. Mijamy położony na drugim brzegu zamek i most obrotowy po czym dochodzimy do pieszej kładki, przerzuconej wysoko nad lustrem wody, skąd ściele się ładny widok.

Гижицкий (Лучанский) канал (фот. 43), является самым старшим каналом, появившимся в рамках рождения парусного спорта на Больших Мазурских Озёрах. Он был перекопан в 1765-1772 годах, используя существующего речного прохода, соединяющего Негоцин с маленьким озером Войсак. В длину канал составляет 2,13 км и глубину 1,9 метров. Канал был очищен и углублён в 40 годах XIX века. Он соединяет озеро **Негоцин с озером Кисайно**, расширяющегося далеко на юг сборного водохранилища Мамр – второго по величине озера Польши. Канал отделяет от центра западную часть города, называемую «Гижицким островом» – район окружен водами озёр Негоцина, **Кисайна и Тайт**, а также линией каналов Гижицкого (Лучанского), Негоцинского (Вилкаского) и Пиенкногурского. Летом, это насыщенный передвижениями яхт путь между северным и южным заливами Больших Мазурских озёр.

Двигаясь вдоль берега канала, в сторону севера, проходим около небольшой **площади Анджея «Балона» Тарасевича** – легендарного инструктора по нырянию. Это педагог мазурского поколения дайверов, соучредитель ассоциации «Мазуоское сообщество» и активист РТТК. Позднее мы доходим до железнодорожного моста сооружённого в 1868 году. За мостом входим на **широкую прогулочную улицу Набережную**, любимое место **прогулок в выходные дни** жителей Гижицка, заменяющийся летом в шумный туристический путь с видом на **безустальный парад плавающих кораблей**, проходящих воды канала. Проходим расположенный на другом берегу замок и вращающийся мост и доходим до моста, перекинутого высоко над зеркалом воды, откуда стелется прекрасный вид.

Po prawej stronie za kładką stoi budynek, wybudowany w 1920 r. jako willa rodziny Schulz – właścicieli uruchomionej w 1899 r. **stoczni, produkującej jachty żaglowe i motorowe oraz stateczki i barki** pływające po jeziorach mazurskich. Nieco dalej, na wysokości niewielkiej kładki, otwiera się widok na położony po przeciwległej stronie kanału obszerny basen portowy dawnej stoczni Schulza (**fot. 44**), a obecnie bazy remontowej i zimowej przedsiębiorstwa Żegluga Mazurska. Idąc dalej wschodnim nabrzeżem kanału dochodzimy do masywnej, betonowej konstrukcji mostu drogowego na tzw. szosie obwodowej. Obwodnicę miasta, wraz z tym mostem, pobudowano w latach 1939-1940.

Za mostem obwodowym po prawej stronie kanału rozciągają się ogródki działkowe. Po chwili dojdziemy do **drewnianego mostku na dawnej Wojsackiej Strudze** – do tego miejsca przy budowie Kanału Giżyckiego (Łuczańskiego) wykorzystano koryto istniejącego wcześniej ciek wodnego. Za mostkiem stoi stary, omszały głaz pamiątkowy (**fot. 45**), który przetransportowano w 1913 r. z wyspy Gilmy na Jeziorze Dobskim i ustawiono tutaj na cześć Friedricha Dewischeita (1805-1884) – poety i kompozytora, autora pieśni „Wild flutet der See” (Dziko szumi jezioro), która stała się nieoficjalnym hymnem wschodniopruskich Mazur. W czasach międzywojennych rybacy, **powracający tędy z połowów** na Mamrach, zdejmowali przed owym kamieniem czapki, traktując go również jako miejsce pamięci o tych, którym nie udało się powrócić, bowiem pochłonął ich wodny żywioł.

С правой стороны за мостом, стоит здание, построенной в 1899 году **верфи парусного и моторного производства яхт и барж**, плавающих по озёрам Мазурским. Немного дальше, на высоте небольшого моста, открывается вид, расположенный на противоположной стороне канала, обширного залива портового давней верфи Шульца (**фот. 44**), а в данное время ремонтной базы парусного бизнеса. Идя далее восточным берегом, доходим до огромной бетонной конструкции дорожного моста, на так называемой ободовой дороге. Обод города, вместе с мостом, был построен в 1939-1940 годах.

За ободовым мостом, по правой стороне канала растянулись дачные сады. За минуту доходим до **деревянного моста на**

давней Войсацкой Струге – до этого места при строительстве Гжицкого (Лучанского) Канала использовалось желоб существующего ранее водного потока. За мостом стоит старый, весь во мху памятный валун (**фот. 45**), который был перевезен в 1913 году с острова Гильмы на озере Добском и поставленный здесь в память Фридриха Девишайта (1805-1884) – поэта и композитора, автора песни „Wild flutet der See“ (Дико шумит озеро), которая стала неофициальным гимном восточно-прусских Мазур. В между военные времена рыбаки, **возвращающиеся с рыбалки** на Мамрах, снимали перед этим камнем шапки, почитая так же память тех, кому не удалось вернуться, потому, что пропали они в водной пучине.

Na przeciwnym brzegu kanału rozciąga się osiedle mieszkaniowe, rozbudowane w latach trzydziestych ubiegłego stulecia. Wzdłuż brzegu ciągnie się charakterystyczna zabudowa jednorodzinna tzw. kochówek (fot. 46). Nazwa ta pochodzi od nazwiska faszystowskiego gauleitera Prus Wschodnich – Ericha Kocha, który wprowadzał na Mazurach nazistowską politykę socjalną. **Kochówki** pozwalały robotnikom rolnym i leśnym na posiadanie własnego domku z ogródkiem w oparciu o niskoprocentowe, państwowe pożyczki. Budowane były według standardowego projektu na planie prostokąta o powierzchni ok. 50 m kw., jako murowane budyneczki o dwuspadowym dachu, którego kąt nachylenia nie przekraczał 45 stopni, spłaszczonym u dołu i wspartym na murowanym gzymsie.

Dochodzimy do ostatniego mostu na Kanale Łuczańskim (Giżyckim) – przebudowanego w okresie międzywojennym z konstrukcji drewnianej na betonową tzw. Mostu Pierkunowskiego. Po chwili dotrzemy do **skupiska hoteli i przystani jachtowych** rozlokowanych wokół północno-zachodnich brzegów zatoki Tracz jeziora Kisajno, do której uchodzi Kanał Łuczański (fot. 47). Są tutaj **dogodne kąpieliska, liczne punkty czarteru sprzętu wodnego oraz gościnne tawerny**, a z pomostów rozciąga się przestranny widok na jezioro, który szczególnie polecamy o zachodzie słońca.

На противоположном берегу канала простирается жилой посёлок, расширенный в 30 годах прошлого столетия. Вдоль берега тянется характерная семейная постройка – «кохувки» (фот. 46). Это название происходит от фамилии фашистского гауляйтера Восточной Пруссии – Эриха Коха, который проводил на Мазурах нацистскую социальную политику. **Кохувки** разрешали работникам ферм и лесорубом иметь собственные домики с огородом, взамен на низкопроцентные государственные кредиты. Строились они по стандартному проекту с прямоугольной площадью около 50 м², как небольшие здания из кирпича с крышей, угол которой не превышал 45 градусов.

Доходим до последнего моста Канала Лучанского (Гижицкого) – перестроенного во времена между войны из конструкции деревянной на бетонную Моста Перкуновского. За минуту дойдём до **сосредоточения отелей и пристаней для яхт** расположенных вокруг северо-западных берегов залива Трач озера Кисайно, в который впадает канал Лучанский (фот. 47). Здесь находятся **удобные бассейны, пункты чартерных инструментов водных и таверны**, а с помостов растягивается широкий вид на озеро, на который особенно рекомендуем полюбоваться на закате.

47

47

Powracając na Most Pierkunowski, kierujemy się dalej aleją Wojska Polskiego, wzdłuż poniemieckich koszar, użytkowanych obecnie przez giżycki garnizon WP. Po osiągnięciu ronda powinniśmy skrócić w prawo i po chwili dojdziemy do ul. Moniuszki. W dole po drugiej stronie ulicy leży jezioro Popówka Mała, a za nim rozciąga się stadion giżyckiego **Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, boiska piłkarskie**, a także **korty tenisowe**. Vis a vis stadionu znajduje się wejście do Ośrodka Przygotowań Olimpijskich **Centralnego Ośrodka Sportu**. Na obszernym, w większości zadrzewionym obszarze przy południowym brzegu jeziora Kisajno znajduje się cały **kompleks nowoczesnych obiektów sportowych i wypoczynkowo-rekreacyjnych z halą sportowo-widowiskową, hotelami, domkami campingowymi, kąpieliskiem, wypożyczalnią sprzętu wodnego, portem jachtowym**. Ze skarpy nad kąpieliskiem i tarasu zlokalizowanej tam restauracji, rozpościera się **wspaniały widok na zatokę Tracz i jezioro Kisajno (fot. 48)**. Przylegające do ośrodka **tereny leśne** są idealną przestrzenią dla uprawiania **jazdy konnej**. Giżycki COS jest z powodzeniem wykorzystywany do wypoczynku i treningu przez reprezentantów Polski, ale odbywają się tu też oficjalne imprezy, takie jak np. Indywidualne Mistrzostwa Polski w Gimnastyce Artystycznej w 2012 r.

Spacerkiem wzdłuż brzegu jeziora Kisajno możemy przejść na teren kolejnego ośrodka wypoczynkowo-sportowego nad Kisajnem – Międzynarodowego Centrum Żeglarstwa i Turystyki Wodnej (dawny „Almatur”). Jest to obiekt wręcz legendarny wśród pokoleń polskich studentów, a **wielkie oczy**, wymalowane na kapitancie portu jachtowego od lat 60. ubiegłego stulecia wskazują żeglarzom płynącym z północy, iż zbliżają się do gościnnych przystani Giżycka (fot. 49). W „almaturowskim” hangarze spoczywa kadłub „**Rekina**” – legendarnego jachtu, który zagrał w debiutanckim **filmie Romana Polańskiego – „Nóż w wodzie”**. Z pomostów przystani widać w całej krasie upstrzone wyspami Kisajno.

Jezioro Kisajno (fot. 50) to drugie z wielkich giżyckich jezior, stanowiące południową odnogę kompleksu wodnego jeziora Mamry. Jezioro ma powierzchnię 18,96 km kw. i osiąga głębokość 25 m. Znajduje się na nim **14 wysp**, których zgrupowanie w zachodniej części jeziora tworzy **niezwykle malowniczy, pełen zatok i cieśnin, Łabędzi Szlak** – warto tam pobuszować **kajakiem lub żaglówką**, albo wybrać się na regularny **rejs spacerowy statkiem „białej floty”** z Giżycka, przy czym trzeba pamiętać, że wszystkie wyspy są **rezerwatami przyrody** i wstęp na nie jest zabroniony.

Возвращаясь на мост Перкуновский, направляемся в сторону Алеи Войска Польского, вдоль казарм, используемых в данное время Гжицким гарнизоном. После того, как дойдём до кольца, поворачиваем вправо и через минуту дойдём до улицы Монюшки. В низу на другой стороне разлеглось озеро Маленькая Попрувка, а за ним находится **Местный филиал спорта и развлечений, футбольные стадионы и теннисные корты**. Визави стадиона – это вход до Центра подготовок олимпийских **Центрального спортивного комплекса**. На обширной части при южном берегу озера Кисайно находится целый **комплекс современных спортивных и развлекательных объектов, с многофункциональной ареной, отелями, кемпинговыми домиками, бассейном, прокатом водного оборудования, яхтовым портом**. Со склона над бассейном и террасой, находящегося там ресторана, простирается вид на **залив Трач и озеро Кисайно (фот. 48)**. Прилегающие к центру **лесные территории** являются идеальное пространство для **конной езды**. Гжицкий ЦСК используется для отдыха и тренировок представителями Польши, но также здесь проходят официальные мероприятия, такие как Индивидуальные чемпионаты по художественной гимнастике в 2012 году.

Пешком вдоль берега Озера Кесайно можем пройти на территорию следующего центра отдыха и спорта над Кисайном – Международного центра парусного спорта и туризма водного (давний **«Альматур»**). Этот объект является легендарным, среди поколений польских студентов, а **большие глаза**, нарисованные на капитанском офисе яхтового порта, с 60 годов прошлого столетия всказывают морякам, плывущим с севера, что они приближаются к гостинной пристани Гжицка (фот. 49). В «альматуровском» ангаре покоится корпус **«Акулы»** – легендарной яхты, которая сыграла в дебютном фильме **Романа Поланского – «Нож в воде»**. С помоста пристани видно во всей красе усыпанный островами Кесайно.

Озеро Кесайно (фот. 50) – это второе по величине из Гжицких озёр, формирующее южное ответвление водного комплекса Мамры. Поверхность озера составляет 18,96 км² и глубина 25 м. На нем находится **14 островов** – сгруппированные в западной части озера создают **необычайно художественный, весь в заливах и проливах, Лебединый путь**. Стоит там побушевать **каяком или лодкой**, или выбраться в регулярный рейс **прогулочным кораблём «Белого флота»** из Гжицка, причём надо помнить, что все острова являются **заповедниками** и вход на них не разрешен.

50

GIŻYCKO Z GÓRY (WIEŻA CIŚNIEŃ – ALEJA LIPOWA – LAS MIEJSKI)

Na wschód od Placu Grunwaldzkiego prowadzi główna arteria Giżycka – ul. Warszawska. Na wysokości skrzyżowania z ul. Kętrzyńskiego w prawo odbiega przestronny **Pasaż Portowy**, łączący centrum miasta, poprzez kładkę nad torami kolejowymi, z **portem pasażerskim Ekomarina** nad jeziorem Niegocin. Nieco dalej w przedwojennej zabudowie północnej pierzei ul. Warszawskiej wyróżnia się niewielka **kamieniczka, oznaczona nr 17**, ustawiona na wysokim ganku szczytem do ulicy (**fol. 51**). Pochodząca z pierwszej połowy XIX stulecia budowla świadczy o dawnym poziomie ulicy, która pierwotnie biegła na wysokości wejścia do budynku. Podczas przebudowy obecnej ul. Warszawskiej w 1866 r. zniwelowano znajdujące się tutaj wzgórze – różnicę poziomów widać właśnie po wysokości ganku owej kamieniczki. Za czasów niemieckich mieściła się w niej piekarnia Ottona Regelskiego, zaś od lat dziewięćdziesiątych XX stulecia jest to siedziba Stowarzyszenia „Wspólnota Mazurska”. Mieściła się tu również kulturalna kawiarenka Jazz Club Galeria – miejsce wielu ciekawych **wernisaży, spotkań oraz występów popularnych artystów**. Obecnie kamieniczka jest remontowana po pożarze. Na budynku obok znajduje się tablica pamiątkowa ku czci historyka i rewidykatora polskości Mazur – Wojciecha Kętrzyńskiego (1838-1918, **fol. 52**), który urodził się w stojącym tu niegdyś domu.

Nieco dalej do ul. Warszawskiej przylega obszar dawnego cmentarza. W latach 70. ubiegłego stulecia, z jego południowej, graniczącej z ulicą części, usunięto nagrobki, splantowano grunt i wytyczono nowe aleje, tworząc park. Ze względu na powojenne pochówki polskich osadników, zachowano północną część cmentarza, zawierającą m.in. pomnik i kwatery żołnierskie z pierwszej wojny światowej. Park zrewitalizowano w 2012 r., od strony ul. Warszawskiej ozdabiając go fontanną. Podczas prac przy jej budowie natknięto się na szczątki ludzkie, które spoczną w ossuarium, upamiętniającym pokolenia mieszkańców Lötzen (niemiecka nazwa Giżycka) – ewangelików, katolików i Żydów (w części zachodniej cmentarza zlokalizowany był kirkut).

Na wysokości parku od ul. Warszawskiej odbiega w kierunku południowym **ul. Dąbrowskiego**, zabudowana ładnymi, eklektycznymi kamieniczkami z przełomu XIX i XX w. Warto zboczyć, aby je obejrzeć, a szczególnie reprezentacyjną willę rodziny Lehmann, wystawioną w 1897 r. (**fol. 53**) – w pieczołowicie odrestaurowanym budynku mieści się obecnie hotel.

ГИЖИЦКО С ВЕРХУ

(ВОДОНАПОРНАЯ БАШНЯ - АЛЕЯ ЛИПОВАЯ
– ГОРОДСКОЙ ЛЕС)

На востоке от площади Грюнвальдской, ведёт главная «артерия» Гижика – улица Варшавская. На высоте перекрестка с улицей Крентшынского вправо отбегает просторный **Портовый Пассаж**, соединяющий центр города, через мост над железной дорогой, с **пассажирским портом Екомарина** над озером Негоцин. Немного дальше в предвоенной застройке улицы Варшавской выделяется небольшой дом, **означенный номером 17**, уставленный на высоком пороге над улицей (фот. 51). Походящая из первой половины XIX столетия постройка, свидетельствует о давнем уровне улицы, которая первоначально проходила на уровне входа до здания. Во время перестройки сегодняшней улицы Варшавской в 1866 году, был ликвидирован, находящийся на этом месте холм – разница уровней можно увидеть только благодаря порогу этого здания. С немецких времен в ней располагалась пекарня Оттона Регельского, но с 90 годов XX века является Объединением «Мазурское Общество». Также здесь, когда то находилась культовое кафе Jazz Club Galeria – **место многих интересных вернисажей, встреч и выступлений популярных артистов**. Сегодня эта постройка ремонтируется после пожара. На здании стоящем рядом висит памятная табличка в память историка и человека, который помог в возвращении Мазур Польше – Войтеха Кентшинского (1838-1918, фот. 52), который родился в когда то стоящем здесь доме.

Немного дальше к улице Варшавской прилегает площадь давнего кладбища. В 70 годах прошлого столетия с его южной, граничащей с улицей частью, были убраны надгробия, грунт был выровнен и были созданы аллеи. Из-за послево-

енных захоронений польских поселенцев, оставлена северная часть кладбища, где находятся памятник и солдатские гробы со времен первой мировой войны. Парк обновили в 2012 году со стороны улицы Варшавской украшая его фонтаном. Во время строительства фонтана, были найдены человеческие останки, которые упокоятся в склепе, напоминающем поколениям жителей Łötzen (немецкое название Гижика) – евангеликов, католиков и евреев (в западной части кладбища находилось еврейское кладбище).

На уровне парка от улицы Варшавской отбегает в южном направлении **улица Домбровского**, застроена красивыми эклектичными постройками конца XIX и начала XX веков. Стоит свернуть, чтобы на них посмотреть, а особенно представительную виллу семьи Лехман, выставленную в 1897 году (фот. 53). В прекрасно отреставрированном здании сегодня находится отель.

Kierujemy się dalej ul. Warszawską na wschód. Warto zwrócić uwagę na ciekawą sztukaterię frontonu jednej z zabytkowych kamieniczek po prawej stronie ulicy (fot. 54). Po chwili dojdziemy do masywnego budynku sądu wybudowanego w 1865 r., naprzeciwko którego stoi budynek Domu Pomocy Społecznej, będący zmodernizowaną współcześnie wersją niemieckiego „domu pogodnej starości” (Feierabendhaus) z 1869 r.

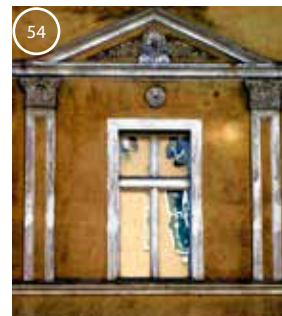
Przy skrzyżowaniu ul. Warszawskiej z ulicami: Bohaterów Westerplatte i Wodociągową wznosi się pagórek, na którym stoi dawna **Wieża Ciśnień** zbudowana w 1900 r. na wzór gotyckiej baszty zamkowej (fot. 55). Obiekt ten w ostatniej dekadzie XX w. przestał pełnić swoją rolę. Obecnie dawna wieża ciśnień to **znakomity punkt widokowy. Z wysokości 162 m n.p.m** podziwiać można **pejzaż miasta (fot. 56) i jeziora Niegocin.** W południowo-wschodniej stronie wodnej przestrzeni Niegocina widać niewielką wyspę (fot. 57) – to Grajewska Kępa, zwana też **Wyspą Francuską i Wyspą Miłości.** Z tym niewielkim skrawkiem łądy wiąże się pewna **legenda.** Jest to opowieść o dwóch francuskich żołnierzach napoleońskiej Wielkiej Armii, którzy pod koniec srogiej zimy 1812/1813 roku dotarli spod Moskwy nad skute lodem mazurskie jezioro. Ostatkiem sił dowlekli się do kępy drzew, tkwiącej w białej pustaci, i padli tu bez czucia. Tak ich znalazła Anorta, piękna dziewczyna z pobliskiej wsi, która wybrała się właśnie na łód po trzcinę. Czulego było dziewczę serca, więc rozpałała ogień, ogrzała przemarzniętych, dała łyknąć gorzałki ze swego podręcznego buklaczka i obiecała, że wróci. Jako, że Prusacy przestali być właśnie sojusznikiem Napoleona, robiła to w całkowitej tajemnicy. W tajemnicy też, nawet przed koleżankami, zastanawiała się, czy kocha dystyngowanego, choć obdartego, porucznika, czy też jego przystojnego adiutanta. Kiedy lody puściły, podkradała nocą rybacką łódkę, aby podrzucić im trochę jadła i kobiecego ciepła. W tej samej łódce francuscy żołnierze przeprawili się któreś nocy na zachodni brzeg i powędrowali dalej, do swojej utęsknionej, słodkiej Francji. Tajemnica nigdy się nie wydała, choć kiedy Helmutowi z Grajwa zaczęło przechodzić oszolenienie z powodu nagłych i niespodziewanie namiętnych zalotów pięknej Anorty, zaczął się zastanawiać skąd w taki szybki sposób został ojcem niezwykle smagłoskórych i czarnookich bliźniąt. Poszło to w końcu na karb niezwykle słonecznego lata. Dopiero na łożu śmierci wyznała Anorta swoim synom kim był ich ojciec. I to oni, na jego cześć, nazwali wyspę na jeziorze Wyspą Francuską.

Направляемся дальше улицей Варшавской на восток. Стоит обратить внимание на интересную штукатурку передней части одной из исторически памятных построек (фот. 54). Через минуту дойдём до массивного здания суда построенного в 1865 году, напротив которого стоит здание Дом социальной помощи, который является модернизированной версией немецкого «безмятежного дома престарелых» (Feierabendhaus) с 1869 года.

На перекрёстке улицы Варшавской с улицами Героев Вестерплатте и Водотягнойной взносится холм, на котором стоит давняя **водонапорная башня**, построенная в 1900 году по примеру готической замковой башни (фот. 55). Этот объект в последнее десятилетие XX века перестал выполнять свою роль. Сейчас давняя водонапорная башня это **прекрасный обзорный пункт**. С **высоты 162 метров над уровнем моря** можно любоваться **пейзажем города (фот. 56) и озера Негоцин**. В южно-восточной части водного пространства Негоцина видно небольшой остров (фот. 57) – это Граевская Кемпа, которую также называют **Французским Островом и Островом Любви**. С этим небольшим кусочком земли связана одна **легенда**. Это рассказ о двух французских солдатах, наполеоновской армии, которые под конец суровой зимы 1812/1813 годов, добрались от Москвы до покрытого льдом мазурского озера. Из последних сил добрались до группы деревьев в белой пустоши и упали без чувств.

Так их нашла Анорта, прекрасная девушка из близлежащей деревни, которая как раз выбралась по хворост. Сердце девушки было очень доброе, поэтому она развела огонь, согрела перемёрзших, дала выпить горелки из своей подручной фляжки и обещала вернуться. Так как прусаки перестали быть союзниками Наполеона, она это делала в полной секретности. В тайне даже от своих подруг, она размышляла, любит ли она изысканного, хотя и оборванного лейтенанта или так же испытывает чувства к его красивому помощнику. Когда льды начали таять, крала ночью рыбацкую лодку, чтобы привезти им немного еды и женского тепла. Той самой лодкой, французы переправились на западный берег и продолжили свой путь к своей любимой, сладкой Франции. Эта тайна никогда не была раскрыта, хотя когда Гелмуту из Грайва начало проходить изумление поводом, которого стали пылкие и красивые ухаживания прекрасной Анорты, начал задумываться, как в такой короткий срок он стал отцом на удивление смуглых и чернооких близнецов. В конце концов, обвинили в этом чрезвычайно солнечного лета. Только умирая, обвинили в этом необычайно солнечного лета. Только умирая, Анорта призналась своим сыновьям, кем был их отец. И это они, назвали остров на озере в его честь Островом Французским.

Legenda ta doczekała się materialnego znamienia w 1997 r. Giżycko zaprzyjaźniło się wówczas z francuskim departamentem Loire-et-Cher, a francuscy przyjaciele ufundowali tablicę pamiątkową, którą zainstalowano na wyspie.

W jednej ze szczytowych kondygnacji Wieży Ciśnień mieści się przytulna kawiarenka (**fot. 58**), eksponowane tu są też liczne archiwalia, dotyczące historii miasta i jego mieszkańców. Za wyniosłą wieżą przycupnęła mała cerkiewka prawosławna (**fot. 59**), w której modlą się giżyccy wierni wyznania.

Podążamy dalej ul. Warszawską, mijając po lewej stronie dawne żeńskie liceum wybudowane w 1907 r. (obecnie gimnazjum). Następnie docieramy do ceglanego parkanu, który odgradza od ulicy obszerne zabudowania giżyckiego **szpitala powiatowego**. Ten położony w głębi założenia parkowego, stylizowany na neogotyck, **imponujący zespół budynków**, opatrzony strzelistą wieżyczką, został uroczystie otwarty w 1910 r. przez najmłodszego syna cesarza Niemiec – księcia **Joachima von Hohenzollerna**, jako zakonny dom pomocy medycznej „Bethania”.

Za posesją szpitala kończy się ul. Warszawska, rozwidlając się w ul. Suwalską i ul. Białostocką. Przy ul. Białostockiej, stoi zgrabna bryła cerkwi grekokatolickiej (**fot. 60**). W ramach realizowanej w 1947 r. akcji „Wisła” w Giżycku i okolicach osiedlono dużą ilość przymusowych przesiedleńców pochodzenia ukraińskiego z południowo-wschodnich powiatów Polski. Większość z nich była wyznania grekokatolickiego, ale do zmian polityczno-ustrojowych 1989 r. nie miała większych możliwości manifestowania odrębności swojej wiary i tradycji. Dopiero pod koniec lat 90-tych zbudowano w Giżycku **cerkiew grekokatolicką**, w której oprócz nabożeństw odbywają się też **Międzynarodowe Koncerty Muzyki Cerkiewnej**, gromadzące renomowanych artystów polskich i zagranicznych. Misterny ikonostas cerkwi jest dziełem artysty snycerza Jana Płońskiego, zaś umieszczone w nim ikony są pędzla Katarzyny Waraksy. Do cerkwi przylega Skwer Dubieński nazwany na cześć wieloletniej współpracy Giżycka z miastem partnerskim Dubno na Ukrainie.

60

Легенда эта дождалась документального подтверждения в 1997 году. Гижицко подружилось с французским департаментом Loire-et-Cher, а французские друзья оплатили памятную табличку, которую установили на острове.

В одном из наивысших этажей Водонапорной башни размещается кафе (**фот. 58**), также здесь выставлены архивы истории города и его жителей. За башней расположилась маленькая церквушка православная (**фот. 59**), в которой молятся православные жители Гижицка.

Идём дальше ул. Варшавской, проходя мимо с левой стороны давний женский лицей, построенный в 1907 году (в настоящее время гимназия). Далее подходим к парку, который ограждает от улицы гижицкий **районный госпиталь**. Эта расположенная в глубине парка, стилизованная в Неоготическом стиле **впечатляющая группа строений**, в которой можно найти высокую башню, была открыта в 1910 году младшим сыном императора Германии – принцем **Иоахимом фон Гогенцоллерном**, как религиозный дом помощи медицинской „Bethania“.

За собственностью госпиталя заканчивающейся улицей Варшавской и улицей Белостокской, стоит утончённо построенное здание греко-католической церкви (**фот. 60**). В рамках реализованной акции «Висла» в 1947 году в Гижицке и его области поселили принужденно в большом количестве переселенцев украинского происхождения из южно-восточных округов Польши. Большинство из них были приверженцами греко-католической веры, но до перемен политических не имели возможности проявлять особенности веры и обычаев. Только под конец 90 годов, была построена в Гижицке **греко-католическая церковь**, в которой кроме служб, проходят также **Международные концерты музыки церковной**, собирая известных польских артистов и зарубежных художников. Сложной работы иконостас церкви является делом художника и резца по дереву Яна Плонского, но помещённые в ней иконы являются делом кисти Катажыны Вараксы. К церкви прилегает Сквер Дубеньский, названный в честь многолетнего сотрудничества Гижицка с городом-партнёром Дубно на Украине.

Po zwiedzeniu cerkwi kierujemy się w lewo ul. Staszica. Po drodze napotkamy wielkopłytkową sypialnię miasta, pobudowaną w latach 70. ubiegłego stulecia jako Osiedle XXX-lecia PRL. Przemierzając na wprost owe, obecnie pokolorowane trochę i przystrojone zielenią, kubistyczne formy, dotrzemy do nowoczesnych boisk rekreacyjnych i **krytego lodowiska**, które ma m.in. służyć przywróceniu sportowych **tradycji łyżwiarских miasta**. Nieco dalej, obok kościoła św. Anny, należy skręcić w prawo, aby po kilkudziesięciu metrach wejść w rozpoczynający się po lewej stronie ciąg **zabytkowej Alei Lipowej (fot. 61)**. Ta wysadzana gęsto lipami aleja, wiodąca od szosy węgorzewskiej do Lasu Miejskiego, została w znacznej części zniszczona podczas rozbudowy Osiedla XXX-lecia. Pozostał około 800-metrowy fragment, przecięty giżycką obwodnicą.

Las Miejski to ponad 60-hektarowy obszar leśny, położony u północno-wschodnich granic miasta. Było to tradycyjne miejsce wypoczynku mieszkańców Giżycka, którzy w niedzielę wybierali się całymi rodzinami, aby odpocząć na łonie przyrody. Niedługo w północno-zachodniej części lasu, już za szosą węgorzewską, oczekiwała na gości wspaniała atrakcja – na Wzgórzu Wilhelma stała 20-metrowa wieża widokowa (**fot. 62**), której galeria znajdowała się na wysokości 190 m n.p.m. Odwiedzający Lötzen na początku XX w. polski podróżnik i geograf – Mieczysław Orłowicz, tak pisał o niej w swoim przewodniku:

После посещения церкви направляемся влево улицей Сташица. По дороге мы встретим много панельный спальный район города, построенный в 70 годах прошлого столетия, как жильё XXX-летия ПНР. Пересекая по прямой эти, в данный момент немного покрашенные и закрытые зелёную, кубические формы, дойдём до современных развлекательных полей **крытого катка**, которые должны служить так же возвращению **традиций конькобежного спорта города**. Немного дальше, около костёла святой Анны, следует свернуть вправо, что бы через несколько десятков метров войти в начинающееся последовательности **исторической Аллеи Липовой (фот. 61)**. Эта густо посаженная липами аллея, ведущая от шоссе венгожевского до городского леса, была в значительной мере разрушена во время расширения

Жилья XXX-летия. Остался только 800 метровый фрагмент, разделённый гижицким кольцом.

Городской лес, это площадь более 60 гектаров леса, расположенный возле северо-восточных границ города. Это было традиционное место отдыха жителей Гижицка, которые в воскресенье выходили целыми семьями, чтобы отдохнуть в лоне природы. Когда то в северо-западной части леса, уже за венгожевским шоссе, ждал гости прекрасный аттракцион – на холме Вильгельма стояла 20-метровая смотровая башня (**фот. 62**), галерея которой находилась на 190 метрах над уровнем моря. В начале XX века Lötzen посетил польский путешественник и географ – Мечислав Орлович, который так писал о ней в своём путеводителю:

Z wieży widać dookoła obszar 60 km kw., a widok obejmuje całą wschodnią część Mazur, widoczną stąd jak gdyby na mapie. U stóp leży Lec (Giżycko) i jezioro Niegocin, a dalej na północ jezioro Mamry, za którym z lasu wynurzają się czerwone dachy pałacu w Steinort (Sztynorcie), na południe widok sięga po Wydminy, na wschód poprzez ogromne lasy aż do Wzgórz Goldapskich i Szeskich.

W pobliżu wieży widokowej znajdowała się stylowa gospoda „Waldschlösschen” (Leśny Zameczek). Obecnie tych atrakcji Lasu Miejskiego już nie ma, ale staraniem Nadleśnictwa Giżycko odtworzono **wypoczynkowo-rekreacyjną** rolę tego miejsca, poszerzając ją również o walor edukacyjny. Nad istniejącymi nadal stawami (fot. 63) zbudowano **pomost z zadaszoną galerią wypoczynkową**, a na brzegu powstało miejsce do urządzania **ognisk i grillowania**.

Wiosną odbywają się tutaj sławetne giżyckie majówki, latem – Biesiada Wileńska, gromadząca giżycczan kresowego pochodzenia i ich potomków, a zimą las stanowi idealną scenę dla **kuligów** (fot. 64). W głąb lasu prowadzi **ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza**, ukazująca ciekawe aspekty leśnego życia. Nad największym **leśnym stawem** znajdują się też pozostałości pomnika żołnierzy 82. Pułku Artylerii Polowej, poległych podczas I wojny światowej. Do połowy XIX w. Las Miejski nazywany był Dębowym Lasem z powodu rosnących tutaj wiekowych dębów. W północno-zachodniej części lasu zachowało się kilka z nich w tym najstarszy, liczący ponad 640 lat dąb „Wojciech” (fot. 65). Opodal tego pomnikowego drzewa znajduje się **Izba Przyrodniczo-Edukacyjna „Quercus”** z licznymi, ciekawymi eksponatami.

Из башни видна вокруг территория 60 км², а вид охватывает всю восточную часть Мазур, которая смотрится отсюда как карта. У ног лежит Лец (Гижицко) и его озеро Негоцин, а дальше на севере озеро Мамры, за которым из леса виднеется красная крыша замка в Steinort (Штынорт), на юге вид доходит до Видмины, на востоке через огромные леса и до Гор Голдапских и Шеских.

Вблизи вежи обозрения, находился бар „Waldschlösschen“. Сегодня этих прекрасных строений уже не существует, но стараниями Лесной комиссии Гижицка, **открыт курорт**, играющий роль этого места, расширяющая образовательную ценность. Над существующими все еще прудами (фот. 63) был построен **мост с крытой галереей** для отдыха, а на берегу было создано место для **разжигания костров и для гриля**.

Весной здесь проходят знаменитые гижицкие майские праздники, летом – Виленские Праздники, собирающие жителей гижицка и их потомков. Зимний лес обеспечивает идеальные условия для **катания на санях** (фот. 64). В глубину леса ведет **дорожка обучающего характера**, показывающая интересные аспекты лесной жизни. Над самым большим **лесным прудом** находятся остатки памятника солдат 82 Полка Полевой Артиллерии, погибших во времена первой мировой войны. До середины XIX века Городской лес назывался Дубовым лесом из-за растущих здесь вековых дубов. В северо-западной части леса сохранилось

несколько из таких дубов, а самый старший дуб «Wojciech», имеет более 640 лет (фот. 65). Недалеко от этого памятного дерева находится **Природно-образовательный Дом „Quercus“** с множественными интереснейшими экспонатами.

63

65

59

BIBLIOGRAFIA / БИБЛИОГРАФИЯ

Białuński Grzegorz – „**Osadnictwo regionu wielkich Jezior Mazurskich od XIV do początku XVIII wieku – starostwo leckie (giżyckie) i ryńskie**”, Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie, Olsztyn 1996

Biskup Marian, Labuda Gerard – „**Dzieje Zakonu Krzyżackiego w Prusach**”, Wydawnictwo Morskie, Gdańsk 1988

„**Feste Boyen. Pismo Towarzystwa Miłośników Twierdzy Boyen**” – pod redakcją Grzegorza Białuńskiego, zeszyt nr 8/2005 wydany przez Towarzystwo Miłośników Twierdzy Boyen w Giżycku

Jackiewicz-Garniec Małgorzata, Garniec Mirosław – „**Zamki państwa krzyżackiego w dawnych Prusach**”, Studio Wydawnicze ARTA, Olsztyn 2006

Kossert Andreas – „**Mazury – zapomniane południe Prus Wschodnich**”, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa 2004

Kruk Erwin – „**Warmia i Mazury**”, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2003

Kuczkowski Wojciech – „**Szlak Wielkich Jezior Mazurskich**”, Wydawnictwo „Fenix editions”, Warszawa 1993

„**Lötzen. Stadt und Kreis**” – praca zbiorowa pod redakcją Erwina Horna, Rautenberg Verlag, Leer 1989

„**Masovia. Pismo poświęcone dziejom Mazur**” – pod redakcją Grzegorza Białuńskiego, tomy 1/1997 i 2/1999 wydane przez Archiwum Mazurskie przy Stowarzyszeniu „Wspólnota Mazurska”

w Giżycku oraz tom 9/2006 wydany przez archiwum Mazurskie i Towarzystwo Miłośników Twierdzy Boyen w Giżycku

„**Mazury. Słownik stroniczy, ilustrowany**” – praca zbiorowa pod redakcją Waldemara Mierzwy, Baobab – Warszawa, Retman – Dąbrówno 2008

„**Mazurzy. Tradycja i codzienność**” – praca zbiorowa pod redakcją Andreeasa Kosserta, WK „Borussia”, Olsztyn 2002

Okulicz-Kozaryn Łucja – „**Dzieje Prusów**”, Wydawnictwo „Leopoldinum”, Wrocław 1997

Orłowicz Mieczysław – „**Ilustrowany przewodnik po Mazurach Pruskich i Warmii**”, Agencja Wydawnicza „Remix”, Olsztyn 1991

Polański Roman – „**Roman**”, Wydawnictwo Polonia, Warszawa 1989

Sakson Andrzej – „**Mazurzy – społeczność pogranicza**”, Instytut Zachodni, Poznań 1990

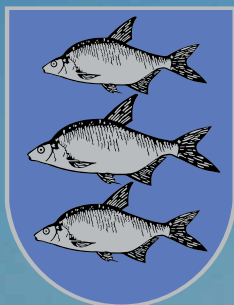
Toeppen Max – „**Historia Mazur**”, Wspólnota Kulturowa „Borussia”, Olsztyn 1995

Trincker Ernst – „**Kronika gminy leckiej (giżyckiej)**”, Wydawnictwo Mazurskie, Giżycko 1997

Wakar Andrzej, Willan Tadeusz – „**Giżycko – z dziejów miasta i powiatu**”, Wydawnictwo „Pojezierze”, Olsztyn 1966

ZDJĘCIA / ФОТОГРАФИИ

Archiwum UM Giżycko, www.wieza-gizycko.pl, Krzysztof Butkiewicz,
Łukasz Oganowski, Wojciech Marek Darski, Bohdan Makowski,
Marcin Harasymenko, Małgorzata Kulas – Szyrmer, Ewelina Chmielewska,
Wojciech Stawicki, Filip Stawicki, Kamil Domysławski, CPIIT w Giżycku,
Adrian Mielnik, Patryk Boguszewicz, Krzysztof Nowosielski, Janusz Pilecki,
Jolanta Piotrowicz, MCŻITW, Marcin Olszewski, Włodzimierz Marciniak,
Leszek Klimaszyk, Jarosław Krajewski, PZŻN

Urząd Miejski w Giżycku, Wydział Promocji
Управление города Гижицко, Отдел промоции
al. 1 Maja 14, 11-500 Giżycko
tel. +48 87 7324 137

fax +48 87 429 30 71
e-mail: promocja@gizycko.pl
www.gizycko.pl

Publikacja wydana na zlecenie Urzędu Miasta Giżycko
Создано по заказу Управления города Гижицко

Autor / Автор: Wojciech Marek Darski
Opracowanie: Wydział Promocji Urzędu Miejskiego w Giżycku
Обработка: Отдел промоции Управления города Гижицко

Wydawca / Издательство: Garski Multimedia

Projekt i DTP / Обработка графическая: Marcin Pokoński

LEGENDA ОБОЗНАЧЕНИЯ

- Informacja turystyczna
Туристическая информация
- Hotel, pensjonat
Отель, пансионат
- Plaża, kąpielisko
Пляж, купальня
- Restauracja
Ресторан
- Most obrotowy
Вращающийся мост
- Parking
Паркинг
- Wieża widokowa
Смотровая башня
- Ulica jednokierunkowa
Одностороннее движение

- Szpital, przychodnia lekarska
Больница, амбулатория
- Apteka
Аптека
- Poczta
Почта
- Stacja benzynowa
Заправочная станция
- Supermarket
Супермаркет
- Cmentarz
Кладбище
- Kościół, Cerkiew
Костёл, церковь
- Sala sportowa
Спортивный зал

- Kemping
Кемпинг
- Wypożyczalnia rowerów
Прокат велосипедов
- Wypożyczalnia kajaków
Прокат байдарок
- Plac zabaw
Детская площадка
- Historyczne Giżycko
Исторический Гижицко
- Między giżyckimi jeziorami
Между гижицкими озёрами
- Giżycko z góry
Гижицко сверху

Warmia i Mazury regionem zjednoczonej Europy
Вармия и Мазуры – регион объединенной Европы

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Publikacja dofinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013
Egzemplarz bezpłatny

Издание совместно финансируется Европейским фондом регионального развития
в рамках Региональной программы оперативного управления Вармия и Мазуры 2007 – 2013 гг.
Бесплатный экземпляр

ISBN: 978-83-934870-6-6